

**Lakomec**

**Molière**

**Komedie o pěti dějstvích**

**Děje se v Paříži.**

**PRVNÍ DĚJSTVÍ**

Výstup první  
**VALERIUS a ELIŠKA VALERIUS**

Co to, má drahá Eliško ? Jste po všech těch ujištěních, která jste mi laskavě dala o své věrnosti, najednou zasmušilá. Sám šťasten, slyším vás bohužel smutně vzdychat. Litujete, že jste mě učinila šťastným, a želíte již svého slibu, ke kterému vás možná přiměla jenom moje veliká láska ?

**ELIŠKA**

Nikoliv, Valerie, z toho, co činím pro vás, nemohu nikdy ničeho želet. Jsem jímána neskonale sladkou mocí a nemám dokonce ani sil si přát, aby tomu tak nebylo. Ale mám-li k vám být upřímná, trápí mě starosti, jak to všechno skončí, a já se velmi bojím, že vás miluji více, než bych vlastně měla.

**VALERIUS**

Čeho se to můžete v té své nesmírné dobrotě, kterou mi osvědčujete, vůbec obávat ?

**ELIŠKA**

Sterých věcí najednou: otcova hněvu, výčitek pří-

buzných a odsuzování veřejnosti. Ale především proměny vašeho srdce, Valerie, toho trestuhodného chladu, kterým příslušníci vašeho pohlaví tak často splácejí příliš vřelé důkazy čisté lásky.

**VALERIUS**

Ach, nekřivděte mi a nesuďte mě podle jiných! Podezírejte mě, Eliško, z čehokoliv jiného, jenom ne z toho, že se snad jednou zpronevěřím tomu, čím jsem vám povinen. Mám vás příliš rád, abych to mohl učinit, a moje láska k vám potrvá jako sám můj život.

**ELIŠKA**

Ach, takové řeči vede každý, Valerie. Slovy se všichni muži navzájem podobají a rozdílnými se jeví jedině svými činy.

**VALERIUS**

Když nás, muže, ukazují v naší pravé podobě jedině činy, vyčkejte tedy se soudem o mém srdci až po nich a nehleďte na mně vinu pouze z bezdůvodných obav své nemístné opatrnosti. Nemučte mě, prosím vás, těmito bolestnými ranami urážlivého podezírání a poskytněte mi času, abych vás mohl o počestnosti svých citů přesvědčit tisícerými důkazy.

### **ELIŠKA**

Jak často se dáváme přesvědčit těmi, které milujeme! Ach, ano, Valerie, pokládám vaše srdce za neschopné šálení. Věřím, že mě milujete opravdovou láskou

a že mi zachováte věrnost. Nechci o tom dále pochybovat a omezím své trápení pouze na strach před výčitkami, které mi bude lze činit.

### **VALERIUS**

Ale proč se takto znepokojujete?

### **ELIŠKA**

Kdyby vás každý viděl těma očima, jakýma vás vidím já, neměla bych se čeho obávat. Nacházím ve vaší osobě, čím odůvodnit, co pro vás dělám. Mé srdce, naplněno vděčností, ke které mě vám zavazuje samo nebe, má pro své ospravedlnění veškeré vaše zásluhy. Neustále si v duchu představuji to úžasné nebezpečí, které nás dva po prvé zjevilo našim zrakům, všechnu tu nevidanou šlechtetnost, která vás přivedla k tomu, že jste vydal v nebezpečí svůj život, abyste vyrval dravým vodám život můj, tu něhyplnou péči, kterou jste mě zahrnul, když jste mě vynesl z vln, a ty vytrvalé projevy vroucí lásky, kterou nezviklaly dni ani nesnáze a pro kterou jste zůstavil rodiče a vlast, zastavil svoje kroky zde, vzdal se svého štěstí, a abyste mě měl stále na očích, přijal zaměstnání v domě mého otce. To všechno na mne působí jistě zázračně a přede mnou samou sdostatek ospravedlňuje závazek, ke kterému jsem mohla svolit. Ale pro jeho ospravedlnění před druhými to možná nestačí, a já nejsem zvláště jista, že se vpraví do mých citů i jiní.

### **VALERIUS**

Ze všeho toho, o čem jste tu mluvila, je, myslím, hodna vaší uznalosti jedině má láska, a pokud jde o vaše obavy, váš otec bude sám až tuze dbát, aby vás před každým omluvil, a jeho výstřední lakota a přísný život, kterým žije se svými dětmi, by mohly ospravedlnit i věci daleko podivnější. Odpusťte mi, drahá Eliško, mluvím-li před vámi tímto způsobem. Sama dobře víte, že o této stránce nelze říci nic dobrého. Ale podaří-li se mi, jak pevně doufám, znova nalézt rodiče, nebude nám tuze nesnadné si je naklonit. Čekám netrpělivě na jejich zprávy, a ne-budou-li přicházet, půjdu je hledat sám.

### **ELIŠKA**

Ach, prosím vás, Valerie, neodcházejte odtud a hleďte se jenom dobře zapsat u mého otce.

### **VALERIUS**

Vidíte, jak si počínám, k jaké lstivé úslužnosti jsem se musil utéci, abych se vetřel do jeho služeb, pod jakou škrabošku náklonností a citových vztahů se skrývám, abych se mu líbil, a

jakého to člověka tu po všechny dny před ním hraji, abych si získal jeho lásku. Činím v tom znamenité pokroky a poznávám, že nejsnáze si získáme lidi tím, když se před nimi honosíme jejich zálibami, když přikyvujeme jejich zásadám, pochlebujeme jejich slabůstám a tleskáme

všemu, cokoliv činí. Nemusíme mít strach, že v této své úslužnosti přestřelíme. Způsob, kterým je šálíme, může býti sebeneopatrnější, neboť největšími hejly jsou právě největší chytráci. A není nic tak drzé a směšné, aby všechno, okořeníme-li to chválou, šťastně nespokli. Za tohoto počínání trpí sice poněkud upřímnost, ale když potřebujeme lidí, je nutno se jim přizpůsobit. A poněvadž je nelze získat jinak než takto, není to vinou těch, kdož podkuřují, nýbrž oněch, kdož chtějí, aby se jim podkuřovalo.

### **ELIŠKA**

Ale co kdyby služka hodlala naše tajemství vyzradit? Proč se tu nesnažíte získat také pomoc mého bratra?

### **VALERIUS**

Je nemožné být zadobře s jedním i s druhým. Otec a syn jsou duchem tak rozdílní, že je nesnadné obě ty dvě důvěry spolu srovnat. Ale na svého bratra působte vy. Využijte přátelství, které vás dva víže, a získejte ho naší věcí. Přichází. Odejdu. Využijte této chvíle a promluvte si s ním. Ale povězte mu o našich starostech jenom tolik, co uznáte za vhodné.

### **ELIŠKA**

Nevím, najdu-li odvahu se mu s tím svěřit.

Výstup druhý

### **KLEANTES a ELIŠKA KLEANTES**

Jsem velmi rád, že tě zastihuji o samotě, milá sestro. Toužil jsem s tebou mluvit a zasvětit tě v jisté tajemství.

### **ELIŠKA**

Jsem ochotna tě vyslechnout, bratře. Nuže, co máš na srdci?

### **KLEANTES**

Velmi mnoho věcí, obsažených v jednom jediném slůvku, milá sestro. Miluji.

### **ELIŠKA**

Ty miluješ ?

### **KLEANTES**

Ano, miluji. Ale než zajdu dále: dobře vím, že závisím na otci, že mé jméno syna mě podřizuje jeho vůli, že se nemáme zavazovat slibem bez souhlasu těch, jimž děkujeme za své

dny, že nebesa učinila rodiče pány našich citů, že je nám přikázáno se svými city nakládat jenom za jejich vedení, že rodiče, nezaujati žádnou pošetilou vášní, se klamou mnohem méně než my a vidí daleko lépe, co se nám sluší, že je dobře věřit spíše světlu jejich moudrosti než tmě naší vášně a že nás mladistvé horování nejčastěji strhává do

osudných propastí. Říkám ti to, sestro, všechno sám, aby ses nemusila obtěžovat mi to říkat ty, neboť má láska si nepřeje nic slyšet, a já tě velmi prosím, abys mě uchránila všeho kázání.

**ELIŠKA**

A ty ses, bratře, té, kterou miluješ, už zavázal?

**KLEANTES**

Ne, ale jsem rozhodnut to učinit a znova tě zapřísahám, abys mi neuváděla důvody, kterými bys mě mínila od toho odvrátit.

**ELIŠKA**

Jsem ti, bratře, tak cizí ?

**KLEANTES**

To nejsi, sestro, ale ty nemiluješ. Nevíš nic o tom líbezném násilí, kterého se dopouští na našich srdcích něžná láska, a já se obávám tvé moudrosti.

**ELIŠKA**

Nemluvme o mé moudrosti, bratře. Není člověka, který ji v životě aspoň jednou neopomine. Otevři-li ti srdce já, budu se ti možná jevit nemoudřejší než ty mně.

**KLEANTES**

Dejž Bůh, aby tvá duše jako moje ...

**ELIŠKA**

Ukončemež napřed tu tvoji věc. Pověz mi, kdo je ta, kterou miluješ.

**KLEANTES**

Mladá dívka, která bydlí v této čtvrti teprve krátkou dobu a zdá se stvořena, aby všem těm, kdož ji spatří, ihned vnukla lásku. Příroda, sestro, nevytvořila nic milování hodnějšího, a já jsem vzplanul v té chvíli, kdy jsem ji zhlédl. Jmenuje se Marie a žije pod ochranou dobré matky, která je skoro ustavičně chu-rava a ke které ta milování hodná bytost chová nepředstavitelně něžné city. Slouží jí, lituje ji a utěšuje ji s jímavou láskou. Všeho, cokoliv dělá, se chápe s nejroztomilejším vzezřením na světě a z každého jejího konání vyzařuje na tisíc půvabů, vděkuplná něha, podmanivá dobrota, milá počestnost a... Ach, velmi bych si přál, milá sestro, abys ji viděla.

## **ELIŠKA**

Po všem tom, co mi tu o ní říkáš, bratře, ji vidím velmi živě. A abych pochopila, jaká je, pro to mi postačí, že ji miluješ.

## **KLEANTES**

Potají jsem zjistil, že nejsou zrovna zámožné, že jim činí velké potíže krýt z toho malého jmění, které mohou mít, všechny náklady jakkoliv skromného života. Jen si představ, sestro, jaké by to bylo potěšení - pozdvihnout štěstí toho, jehož milujeme, poskytnout nutným potřebám počestné rodiny nějakou drobnou

pomoc, a uvaž, jakou to asi budí ve mně nelibost, když vidím, že pro nepřístupnost lakomého otce nemohu okoušet této radosti a podat té krásce žádný důkaz o své lásce.

## **ELIŠKA**

Ach, ano, bratře, dovedu si představit, jak veliké je asi tvé trápení.

## **KLEANTES**

Je větší, nežli si lze vůbec myslit, sestro. Viděl kdy svět něco krutějšího než to tvrdé, neoblomné škudlení na našich osobách, než tu nepochopitelnou chudobu, ve které nás otec nechává hynout? Nač je nám všechno naše jmění, když se nám ho dostane teprve tehdy, až už nebudeme mladí a nebudeme ho moci užívat, když se nyní, mám-li se pouze udržet při životě, musím na všech stranách zadlužovat a když jsme nuceni, chceme-li chodit v slušných šatech, ustavičně vyhledávat pomoc obchodníků? Chtěl jsem s tebou hovořit, abys mi pomohla zjistit, co soudí o mých citech otec, a kdybych se dověděl, že mu jsou proti mysli, jsem odhodlán s tou milování-hodnou dívkou odejít a těšit se ze štěstí, které nám ráčí nebesa poskytnout, někde jinde. Hledím si za tím účelem všude vypůjčit peníze. A podobají-li se tvoje starosti mým a bude-li se náš otec našim tužbám stavět na odpor, oba dva jej tu zůstavíme a celé té

krutovlády, pod kterou nás udržuje jeho nesnesitelná lakota již tak dlouho, se šťastně zbavíme.

## **ELIŠKA**

Je věru pravda, že nám denně skýtá stále více důvodů, proč želíme matčiny smrti a také . . .

## **KLEANTES**

Slyším jeho hlas. Pojdme, abychom mohli dokončit svoje vyznání. Potom spojíme své síly a podnikneme útok na jeho zatvrzelé srdce.

Výstup třetí

## **HARPAGON a LA FLECHE HARPAGON**

Hned se odtud klid' a už mi neodmlouvej! Sbal si svých pět švestek a táhni, ty jeden taškáři taškářů, ty arcišibeničnicku!

**LA FLECHE**

Tak zlého člověka, jako je tenhle zatracený dědek, jsem namoutě neviděl, a nic bych za to nedal, že má čerta v těle.

**HARPAGON**

Co si to mumláš ?

**LA FLECHE**

Proč mě vyháníte ?

**HARPAGON**

Ty se opovažuješ, ty jeden ničemo, ještě tázat po důvodech? Marš ven, ať tě nezpráskám!

**LA FLECHE**

A cože jsem vám udělal ?

**HARPAGON**

Tolik, že si přeji, aby ses odtud ztratil.

**LA FLECHE**

Můj pán, váš syn, mi nařídil, abych tu na něj počkal.

**HARPAGON**

Jdi na něj čekat na ulici a neciv mi tady, v mém domě, jako kůl, a jen abys cíhal, co se kde děje, a ze všeho těžil. Nechci kolem sebe mít stále slídila a správce, jehož proklaté oči sledují každý můj počín a dychtivě hltají, co náleží mně, a všude pátrají, není-li tu, co by se dalo ukrást.

**LA FLECHE**

Jak, u všech rohatých, chcete, aby vás někdo okradl? Což jste vůbec člověk, kterého je možno okrást, když všechny věci zamykáte a stojíte ve dne v noci na stráži?

**HARPAGON**

Zamykám, co se mi uzdá, a stojím na stráži, jak mi je libo. Copak tu není stále habaděj čmuchalů, kteří po očku pozorují, co dělám? **(Stranou tiše)** Mám strach, aby snad něco netušil o mých penězích.

**(Nahlas)** Copak snad nejsi člověk, který by ihned pustil do světa, že doma přechovávám peníze?

**LA FLECHE**

Vy přechováváte doma peníze?

**HARPAGON**

Ne, šibale, ne, to neříkám! **(Potichu)** Já se zblázním. **(Nahlas)** Táži se tě pouze, zda bys zlovolně nerozhlašoval, že je přechovávám.

**LA FLECHE**

I co nám sejde na tom, zda je přechováváte nebo nepřechováváte, když je to pro nás stejně prašť jako uhod'?

**HARPAGON**

**(zvedaje ruku, aby ho zpolíčkoval)** Co? Ty tu budeš dělat mudrlanta? Já ti dám za to tvoje mudrování za uši. Ještě jednou - jdi!

**LA FLECHE**

No dobrá, půjdu.

**HARPAGON**

Počkej! Neodnášíš nic?

**LA FLECHE**

Co bych vám odnášel?

**HARPAGON**

Pojď sem, ať se podívám! Ukaž mi ruce!

**LA FLECHE**

Tady jsou!

**HARPAGON**

Druhé!

**LA FLECHE**

Druhé?

**HARPAGON**

Ano!

**LA FLECHE**

Tady jsou.

**HARPAGON**

**(ukazuje na jeho kalhoty)** A neschoval sis nic semhle ?

**LA FLECHE**

Podívejte se sám.

**HARPAGON**

**(ohmatávaje spodky jeho nohavic)** Takové širokánské nohavice se velmi dobře hodí za skrýše kradených věcí, a já bych navrhoval pro ně věšet.

**LA FLECHE**

Takovýhle chlap by věru zasluhoval, čeho se tak bojíš. Byl bych náramně šťasten - kdybych ho mohl okrást.

**HARPAGON**

He?

**LA FLECHE**

Co?

**HARPAGON**

Co to povídáš ? Co - okrást ?

**LA FLECHE**

I říkám, že slídíte, kde se dá, abyste se přesvědčil, zda jsem vás nechtěl okrást.

**HARPAGON**

To právě chci udělat. **(Prohledává mu kapsy)**

**LA FLECHE**

Hrom aby do lakoty a do lakomců!



**HARPAGON**

Co povídáš ?

**LA FLECHE**

Co povídám ?

**HARPAGON**

Ano. Co povídáš o lakotě a lakomcích ?

**LA FLECHE**

I povídám, že má do nich praštit hrom.

**HARPAGON**

O kom to hodláš hovořit?

**LA FLECHE**

No, o lakomcích.

**HARPAGON**

A kdo jsou ti lakomci?

**LA FLECHE**

Skrblíci a držgrešlové.

**HARPAGON**

Ale koho tím myslíš ?

**LA FLECHE**

Oč se to staráte?

**HARPAGON**

O to, oč se sluší.

**LA FLECHE**

Snad si nemyslíte, že mluvím o vás ?

**HARPAGON**

Myslím, co myslím. Ale chci, abys mi řekl, komu to vlastně povídáš, když to říkáš.

**LA FLECHE**

Povídám . . . povídám to své čepici.

**HARPAGON**

A já, já bych zase mohl něco povědět tvé palici.

**LA FLECHE**

Budete mi snad bránit, abych neproklínal lakomce ?

**HARPAGON**

Ne. Ale zabráním ti žvanit a být drzý. Mlč!

**LA FLECHE**

Já nikoho nejmenuju.

**HARPAGON**

Jestli ještě něco řekneš, bez milosti tě zpráskám.

**LA FLECHE**

Koho svrbí, ať se škrabe.

**HARPAGON**

Budeš už mlčet?

**LA FLECHE**

Nevolky - ano.

**HARPAGON**

Ach!

**LA FLECHE**

**(ukazuje mu jednu z kapes svého kabátu)** Hleďte, tady je ještě jedna kapsa. Stačí vám to?

**HARPAGON**

Nu, vrať mi to bez dlouhého šacování!

**LA FLECHE**

Co?

**HARPAGON**

Cos mi sebral.

**LA FLECHE**

Vždyť já jsem vám přece vůbec nic nesebral.

**HARPAGON**

Jistě ne?

**LA FLECHE**

Ne.

**HARPAGON**

Nuže, s Pánem Bohem. Táhni ke všem čertům!

**LA FLECHE**

**(stranou)** To jsem dostal namoutě pěkný vyhazov.

**HARPAGON**

Vezmi si to aspoň k srdci!

Výstup čtvrtý

**HARPAGON sám**  
**HARPAGON**

Tenhle šibeničník sluha je mi nadmíru nepohodlný. Nemohu toho kulhavého psa ani vidět. Však to také není malá starost - přechovávat doma tak značnou částku. Je opravdu šťasten, kdo celé svoje jmění uloží a ponechá si jenom tolik, co potřebuje na své výdaje. Člověk má co dělat, aby našel v domě bezpečný úkryt. Já mám všechny ty železné pokladny za pramálo spolehlivé a nikdy jim nebudu důvěřovat. Vidím v nich právě jenom jisté vnaididlo na zloděje. Pokladna je vždycky první věc, do které se pouštějí.

Výstup pátý

**HARPAGON, ELIŠKA a KLEANTES ELIŠKA a KLEANTES se objeví v pozadí, kde zůstanou, tiše rozmlouvajíce**  
**HARPAGON**

**(mysle, že je sám, k sobě)** Ale já přece jenom nevím, je-li dobře těch deset tisíc tolarů, co mi včera splatili dlužníci, zakopat na zahradě. Deset tisíc tolarů doma je částka značně ...  
**(Zpozorovav Elišku a Kleanta,**

**stranou)** Ach, dobré nebe! Nakonec se tu ještě prozradím sám. Trochu jsem se v té své horlivosti unáhlil. Myslím, že jsem tu uvažoval nahlas. **(Ke Klean-tovi a k Elišce)** Co je?

**KLEANTES**

Nic, otče.

**HARPAGON**

Jste zde již dlouho ?

**ELIŠKA**

Ale teprve přicházíme.

**HARPAGON**

A slyšeli jste ...

**KLEANTES**

Co, otče?

**HARPAGON**

Slyšeli jste ...

**ELIŠKA**

Co?

**HARPAGON**

Co jsem právě říkal ?

**KLEANTES**

Ne.

**HARPAGON**

Ba ano, ba ano.

**ELIŠKA**

Nezlob se.

**HARPAGON**

Vidím, že jste něco z toho slyšeli. A totiž to, jak jsem si říkal, co to dá dnes lopoty, sehnat peníze, a že je přešťašen, kdo může mít doma deset tisíc tolarů.

**KLEANTES**

Váhali jsme se k tobě přiblížit. Měli jsme strach, že tě vyrušíme.

**HARPAGON**

Rád vám to říkám, abyste snad nechápali ty věci křivě a nakonec se nedomnívali, že jsem povídal, jako bych to byl já, kdo má těch deset tisíc tolarů.

**KLEANTES**

Nestaráme se o tvé obchodní záležitosti.

**HARPAGON**

Kéž by dobrý Bůh dal, abych těch deset tisíc tolarů jednou měl. ..

**KLEANTES**

Nevěřím, že ...

**HARPAGON**

To by bylo něco pro mne ...

**ELIŠKA**

To jsou věci...

**HARPAGON**

Tuže bych té částky potřeboval.

**KLEANTES**

Myslím, že ...

**HARPAGON**

Nesmírně by se mi hodila.

**ELIŠKA**

Jsi přece, otče, dosti ...

**HARPAGON**

To bych si nenaříkal, jak to právě činím, na zlé časy.

**KLEANTES**

Ale, můj ty Bože, vždyť ty si, otče, přece nemusíš stěžovat. Každý ví, že máš dosti majetku.

**HARPAGON**

Co? Já že mám dosti majetku? Kdo to říkají, pustě lžou. Není nic nepravdivějšího, a všechny tyhle pověsti pouštějí do světa jenom šibalové.

**ELIŠKA**

Nerozčiluj se, otče.

**HARPAGON**

To je opravdu zvláštní, že mě zrazují a stavějí se proti mně nepřátelsky právě moje vlastní děti.

**KLEANTES**

Což je snad ten, kdo říká, že jsi zámožný, hned tvým nepřítelem?

**HARPAGON**

Ano. Podobné řeči a neobyčejné částky, které vynakládáš, nakonec způsobí, že mě jednoho krásného dne někdo v klamně domněnce, že mám plné truhly zlata, přijde zamordovat.

**KLEANTES**

A jaké jsou ty neobyčejné částky, které vynakládám?

**HARPAGON**

Jaké? Je něco pohoršlivějšího než ten tvůj honosný kočár, ve kterém se projíždíš po městě? Včera jsem plísnil tvou sestru, ale tohle je daleko horší. To je přímo do nebe volající. Vysvléci tě tu od hlavy do paty, věru by bylo z čeho sestavit pěknou výbavu. Říkal jsem ti již nejméně stokrát, synu, že se mi ty tvoje způsoby pranic nelíbí. Hraješ si příliš na marký-ze, a aby ses mohl takto oblékat, musíš mne jedině vysvlékat.

**KLEANTES**

Tebe vysvlékat? Jak to?

**HARPAGON**

Což já vím? Kde to můžeš na náklady toho vznešeného života, kterým žiješ, jenom brát?

## KLEANTES

Já? Já, milý otče, hraji, a protože mi přeje Štěstěna, dávám všechny peníze, které vyzískám, na sebe.

## HARPAGON

To je tedy velmi nerozumné. Když máš takové štěstí, máš toho využít a veškeré peníze, které vyhráváš, umisťovat na počestný úrok, aby se ti jednou jako by našly. Aniž se míním dotýkat ostatního, moc rád bych

aspoň věděl, nač jsou ty všechny pitomé stužky, kterými jsi prošpikován od hlavy do paty, a zda by na připětí kalhot nestačilo půl tuctu prostých tkaniček. Je ovšem nadmíru nutné vydávat peníze za paruky, když se mohou nosit vlastní vlasy, které nic nestojí. Chci se vsadit, že máš v těch svých parukách a pentličkách uloženo nejméně dvacet pistolí. A dvacet pistolí, půjčených na jeden halíř z dvanácti, nese ročně osmnáct liber, šest sous a osm halířů.

## KLEANTES

Máš pravdu.

## HARPAGON

Ale nechme toho a pohovořme si o jiné věci. **(Spatřiv, že si Kleantes a Eliška spolu vyměňují tajná znamení)** Ach! **(Stranou potichu)** Tak se mi zdá, že se spolu dorozumívají, jak mě obrat o tobolku. **(Nahlas)** Co má ta vaše posunčina znamenat?

## ELIŠKA

Domlouváme se s bratrem, kdo má promluvit dříve. Máme ti totiž oba dva cosi říci.

## HARPAGON

A já, já mám zase cosi říci vám dvěma.

## KLEANTES

Přejeme si s tebou promluvit o sňatku.

## HARPAGON

A já, já si chci s vámi pohovořit rovněž o sňatku.

## ELIŠKA

Ach, otče!

## HARPAGON

Nač tolik křiku ? Co tě tak děsí ? To slůvko nebo sama ta věc?

**KLEANTES**

Tak, jak jej můžeš zamýšlet ty, je s to nás oba dva děsit sňatek, a my se věru obáváme, že naše city nebudou s tvým výběrem souhlasit.

**HARPAGON**

Jen klid. Hned se neznepokojuj. Vím, čeho je vám dvěma třeba, a jeden ani druhý si nebudete mít na nic z toho, co zamýšlím, stěžovat. A abych tedy s jednoho konce začal (**ke Kleantovi**), viděl jsi, jářku, tu mladou dívčinu, jménem Marii, která nebydlí od nás ani tak daleko ?

**KLEANTES**

Ano, otče ...

**HARPAGON**

(**k Elišce**) A ty?

**ELIŠKA**

Slyšela jsem o ní vyprávět.

**HARPAGON**

Co o té dívce soudíš, synu ?

**KLEANTES**

Je velice roztomilá.

**HARPAGON**

Co říkáš výrazu její tváře?

**KLEANTES**

Je sama počestnost a plna ducha.

**HARPAGON**

A co její způsoby?

**KLEANTES**

Jsou nesporně podivuhodné.

**HARPAGON**

Nemyslíš, že taková dívka by jaksi zasluhovala, aby na ni člověk myslil?



**KLEANTES**

Ano, otče!

**HARPAGON**

Že by byla žádoucí partií?

**KLEANTES**

Nesmírně žádoucí.

**HARPAGON**

Že má na pohled vše, aby mohla být dobrou manželkou?

**KLEANTES**

Nepochybně...

**HARPAGON**

A že by s ní byl manžel velmi šťasten ?

**KLEANTES**

Ovšem.

**HARPAGON**

Je tu však malá závada: mám strach, že nemá takové věno, jakého by se bylo lze dožadovat.

**KLEANTES**

Ach, milý otče, když jde o to, pojmout za ženu počestnou dívku, není věno přece nikterak důležité.

**HARPAGON**

Odpusť, odpusť mi. Ale já hodlám pouze říci, že neshledá-li se tu člověk s veškerým oním majetkem, jakého si přeje, může hledět všechno vyzískat na něčem jiném.

**KLEANTES**

To se rozumí.

**HARPAGON**

Velice mě těší, že tě slyším se mnou souhlasit. Její počestné chování a jemnost si zcela podmanily mé srdce. Dostanu-li s ní nějaké to věno, jsem rozhodnut si ji vzít za ženu.

**KLEANTES**

Ach!

**HARPAGON**

Co?

**KLEANTES**

Ty jsi, říkáš, rozhodnut.. .

**HARPAGON**

Pojmout Marii za ženu.

**KLEANTES**

Kdo? Ty, ty?

**HARPAGON**

Ano, já. Já, já, já! Co ti je?

**KLEANTES**

Ale pokusila se o mne z čista jasna závrat', a já raději půjdu ven.

**HARPAGON**

To nic nebude. Jdi honem do kuchyně a vypij velikou sklenici čisté vody.

Výstup šestý

**HARPAGON a ELIŠKA HARPAGON**

Vida ty moje chudinky panoše! Nejsou silnější než kuřata. To je tedy, dcero, na čem jsem se rozhodl pro svou osobu. Co se tvého bratra týká, tomu jsem vyhlédl jednu vdovu, o které mě zpravili, a pokud pak jde o tebe, tebe provdám za pana Anselma.

**ELIŠKA**

Za pana Anselma ?

**HARPAGON**

Ano, za pana Anselma. Je to rozšafný a moudrý

zralý muž, není mu více než padesát let a jeho veliké jmění každý oceňuje.

**ELIŠKA**

**(s úklonou)** Já se nechci, prosím, vůbec vdávat, otče!

**HARPAGON**

**(pitvoří se po ní)** A já, dceruško, já, miláčku, zase, prosím, chci, aby ses vdala.

**ELIŠKA**

Prosím tě za odpuštění, milý otče.

**HARPAGON**

**(znovu se po ní pitvoří)** Prosím tě za odpuštění, milá dcero!

**ELIŠKA**

Jsem panu Anselmovi pokorně oddána, ale já **(s novou úklonou)**, já si ho, promiň, nevezmu.

**HARPAGON**

Jsem ti pokorně oddán, ale ty **(znovu se po ní pitvoří)**, ty si ho, promiň, vezmeš hned dnes večer.

**ELIŠKA**

Dnes večer ?

**HARPAGON**

Dnes večer.

**ELIŠKA**

**(s novou úklonou)** To se nestane, milý otče.

**HARPAGON**

**(znovu se po ní pitvoří)** To se stane, milá dcero.

**ELIŠKA**

Nestane.

**HARPAGON**

Stane.

**ELIŠKA**

Říkám ti, že ne.

**HARPAGON**

Říkám ti, že ano.

**ELIŠKA**

K tomu kroku mě nepřinutíš.

**HARPAGON**

K tomu kroku tě přinutím.

**ELIŠKA**

Než takového manžela - vezmu si raději život.

**HARPAGON**

Ty si nevezmeš žádný život, nýbrž jeho. Ale podívejme se na tu opovážlivost! Viděl kdo kdy dceru mluvit s otcem takovým způsobem?

**ELIŠKA**

A viděl kdo kdy otce provdávat dceru tímto způsobem ?

**HARPAGON**

Je to partie, proti které se nedá nic namítat, a já se sázím, že každý tuto mou volbu pochválí.

**ELIŠKA**

A já se zase sázím, že žádný rozumný člověk ji neschválí.

**HARPAGON**

**(spatřiv z dálky Valeria)** Hm! Tu máme Valeria. Chceš, abychom ho povolali za rozhodčího našeho sporu?

**ELIŠKA**

Chci.

**HARPAGON**

A podrobíš se jeho výroku?

**ELIŠKA**

Ano, podvolím se všemu, cokoliv řekne.

**HARPAGON**

No dobrá. Platí.

Výstup sedmý  
**Předchozí a VALERIUS HARPAGON**

Pojď sem, Valerie. My jsme si tě vyvolili, abys nám řekl, kdo z nás dvou, mé dcery a mne, má pravdu.

**VALERIUS**

Vy, nesporně vy, pane.

**HARPAGON**

Ty víš, o čem hovoříme?

**VALERIUS**

To nevím, ale vy nikdy nemůžete mít nepravdu, neboť jste zosobněná pravda.

**HARPAGON**

Chci jí dnes večer dát za manžela muže stejně bohatého jako moudrého, a ona se mi tu, šibalka, vysmívá do očí a prohlašuje, že ji ani nenapadne, aby si ho vzala. Co tomu říkáš ?

**VALERIUS**

Co tomu říkám ?

**HARPAGON**

Ano.

**VALERIUS**

Inu... Inu...

**HARPAGON**

Co?

**VALERIUS**

Říkám, že v základě s vámi souhlasím, jelikož můžete mít jenom pravdu. Ale ona sama nemá také tak docela nepravdu, neboť...

**HARPAGON**

Pan Anselm je partie, jaké si lze vůbec přát. Je to jemný, usedlým moudrý a neobyčejně bohatý urozený šlechtic, který nemá z prvního manželství již ani jediné dítě. Bylo by lze najít někoho vhodnějšího?

**VALERIUS**

Jistěže ne. Ale slečna by vám mohla namítnout, že je to všechno poněkud ukvapené a že by bylo při nej-

menším potřebí trochu času, aby si ověřila, zda se její city budou s to přizpůsobit tomu, aby...

**HARPAGON**

Je to příležitost, které je radno se zuby nehty rychle chopit. Nacházím tu výhody, které bych jinde nenalezl, a on se kromě toho zavazuje si ji vzít bez věna.

**VALERIUS**

Bez věna.

**HARPAGON**

Ano.

**VALERIUS**

Ach, to tedy již nic neříkám. Vidíte, to je důvod dokonale přesvědčivý. Tomu je třeba se bez podmínky poddat.

**HARPAGON**

Bude to pro mne značná úspora.

**VALERIUS**

Ovšem, to nelze popírat. Ale slečna vám může přesto předhodit, že manželství je zřízení daleko vážnější, než se může na pohled zdát, že v něm jde o štěstí nebo o neštěstí celého života a že se v závazek, který má potrvat až do samé smrti, má vstupovat jenom s největší rozvahou.

**HARPAGON**

Bez věna.

**VALERIUS**

Máte pravdu. To je rozhodující, to se rozumí. Jsou tu však lidé, kteří by mohli říci, že za takových okolností je důležitým citem, kterého se sluší dbát, dívčina náklonnost, a že ta veliká věková, povahová a citová nerovnost může být v manželství příčinou velikých mrzutostí.

## HARPAGON

Bez věna.

## VALERIUS

Ach, ano, proti tomu se nedá nic namítat. To se ví. Kdo se může, u čerta, tady stavět na odpor? Není to proto, že by tu snad nebylo sdstatek otců, kteří šetří spíše spokojenosti dcer než peněz, co by jim mohli dát, kteří nechťejí své dcery obětovat svým zájmům, a především hledí uvést v jejich manželství milostnou shodu, zaručující trvale čest, klid a štěstí. Ani ne proto, že...

## HARPAGON

Bez věna.

## VALERIUS

Ovšem, to zacpe všem ústa. Bez věna. Jak odporovat takovému důvodu ?

## HARPAGON

**(hledí oknem na zahradu)** Ach, ouvej! Tak se mi všechno zdá, že slyším štěkat psa. Neštěká nakonec

proto, že někdo slídí po mých peněžích? **(K Vale-riovi)** Zůstaňte oba zde, přijdu hned.

## Výstup osmý ELIŠKA a VALERIUS ELIŠKA

Tropíte si blázný, Valerie, že s ním takto mluvíte?

## VALERIUS

Hovořím s ním tak jenom proto, abych jej nedráždil a dospěl snáze k cíli. Stavět se čelem proti jeho názorům je nejjistější způsob, jak všechno pokazit. Jsou přirozenosti, na které se musí jít vždycky nepřímo, povahy, které nesnášejí odporu, jankovité lektory, které pravda popuzuje, které se vždycky zpěčují přímé cestě rozumu a které přivedeme, kam je chceme dovést, vždycky jenom oklikou. Předstírejte, že se vším, co chce, souhlasíte, a dojdete snadněji ke svým metám

## ELIŠKA

A ten hrozící sňatek, Valerie?

## VALERIUS

Budeme hledat nějaké záminky, abychom jej překazili.

**ELIŠKA**

Ale co si chcete vymyslet, když jej mám uzavřít už dnes večer ?

**VALERIUS**

Musíte žádat za odklad a předstírat nějakou chorobu.

**ELIŠKA**

Zavolá-li otec lékaře, hned mou přetvářku prohlédnou.

**VALERIUS**

Ach, nežertujte! Cožpak lékaři něco vědí? Jděte, prosím vás! Můžete stonat, jakou chorobou je vám líbo. Oni vám vždycky najdou nějaké příčiny a povědí vám, odkud se ta vaše nemoc bere.

Výstup devátý

**Předchozí a HARPAGON**

**HARPAGON**

**(vchází, stranou)** Nic to nebylo, chvála Bohu.

**VALERIUS**

**(aniž jej vidí)** Ostatně naším krajním útočištěm je útěk, který nás může ode všeho ochránit, a je-li vaše láska, má krásná Eliško, schopna vytrvat... **(Zpozorovav Harpagona)** Ano, dcera musí poslouchat otce. Není slušné, aby se ohlížela, jak ženich vypadá, a když se tu nahodí ten závažný důvod bez věna,

má být svolná si vzít každého muže, kterého jí otec dává.

**HARPAGON**

Výborně! Tohle je moudrá řeč!

**VALERIUS**

Odpusťte mi, pane, jestli se poněkud rozhorluji a odvažuji se slečnou takto hovořit.

**HARPAGON**

Co ? Jsem tomu velmi rád a chci, abys nad ní měl neomezenou moc. **(K Elišce)** Ano, marně se budeš vytáčet. Uděluji mu veškerou autoritu, kterou mi nad tebou svěřilo nebe, a očekávám, že učiníš všechno, co ti poradí.



**VALERIUS**

**(k Elišce)** Co říkáte mému poučení nyní?

**ELIŠKA odběhne.**  
Výstup desátý  
**HARPAGON a VALERIUS**  
**VALERIUS**

Půjdu za ní, pane, a budu pokračovat v lekcích, které jsem jí tu udílel.

**HARPAGON**

Běž, velice si mě zavážeš. Jistě...

**VALERIUS**

Je dobře jí přitáhnout uzdu.

**HARPAGON**

To je pravda.

**VALERIUS**

Nemějte starostí. Pevně doufám, že dospěji k žádoucímu cíli.

**HARPAGON**

Snaž, snaž se o to! Vydám se teď na malou procházku městem, a hned se vrátím.

**VALERIUS**

**(odchází, kudy odešla Eliška, jako by se obracel svou řečí k ní)** Ano, peníze jsou vzácnější než všechny jiné věci na tomto světě, a vy byste měla vzdávat nebi díky, že vám dalo tak počestného otce. Ten moudrý muž ví, co je to život. Když se někdo nabídne, že si vezme dívku bez věna, nepatří se na nic ohlížet. Jeť v tom všechno obsaženo. Kdo si bere dívku bez věna, nemusí být ani krásný, ani mladý, ani urozený, ani počestný, ani poctivý.

**HARPAGON**

Ach, jaký to hodný hoch! Ta řeč je pravé orakulum. Šťastný pán, který se může chlubit takovým sluhou!

**Opona**

**DRUHÉ DĚJSTVÍ**

Výstup první

## **KLEANTES a LA FLECHE KLEANTES**

Ach, ty zrádce jeden! Kde jsi zase vězel? Nenařídil jsem ti...

**LA FLECHE**

Nařídil, pane, nařídil, a já jsem se prve taky vrátil, abych tu na vás trpělivě čekal. Ale váš pan otec, nej-nevlídnější to člověk pod sluncem, mě vyhnal proti mé vůli na ulici, a já se tu vydával v nebezpečí výprasku.

**KLEANTES**

Co dělá naše záležitost? Věc je naléhavější než kdy jindy. Co jsem tě neviděl, náhodou jsem zjistil, že můj otec je mým sokem.

**LA FLECHE**

Váš otec je zamilován?

**KLEANTES**

Ano. A já jsem měl co dělat, abych mu nedal veškerý ten zmatek, do kterého mě ta novinka uvrhla, na sobě znát.

**LA FLECHE**

On a milovat? Co ho to, u všech rohatých, napadá? Tropí si z lidí kašpary? Je pro člověka jako on vůbec láska?

**KLEANTES**

Ta vašeň mu musila za mé hříchy stoupnout do hlavy.

**LA FLECHE**

Ale proč před ním děláte s tou svou láskou takové tajnosti?

**KLEANTES**

Abych mu poskytoval méně podezření a zachoval si snadnější cesty, kterými v případě potřeby ten sňatek zhatím. Co ti řekli?

**LA FLECHE**

Kdo si, pane, vypůjčují, jsou náramně politováníhodní lidé. Když člověk upadne, tak jako vy, chtěj nechtěj do rukou sprostých vydřiduchů, musí snášet prapodivné věci.

**KLEANTES**

Nebude z toho tedy nic?

## LA FLECHE

Dovolte, prosím. Náš mistr Šimon, zprostředkovatel, na kterého se nám dostalo doporučení, je čiperný a ochotný muž a říká, že udělá pro vás všechno možné. Prohlašuje, že jste si plně získal jeho srdce už samým výrazem své tváře.

## KLEANTES

Dostane se mi tedy těch patnácti tisíc franků, mnou požadovaných ?

## LA FLECHE

Ano, ale pod několika malými podmínkami, které, chcete-li, aby k půjčce došlo, musíte předem přijmout.

## KLEANTES

Představil tě člověku, který mi má ty peníze půjčit, a mluvil jsi s ním?

## LA FLECHE

Ach, to namoutě nejde jenom tak. Ten pán se hledí skrývat ještě více než vy, a celá ta záhada je větší, než si myslíte. Nechce vůbec prozradit své jméno a má se s vámi dnes dohodnout v jakémsi najatém pokoji, aby byl zpraven o vašich hmotných poměrech a o vaší rodině přímo z vašich úst. Ale já nepochybuju, že už pouhé jméno vašeho pana otce tu věc usnadní.

## KLEANTES

Zejména však to, že o podíl po naší nebožce matce mě nemůže nikdo připravit.

## LA FLECHE

Tady je několik článků, které našemu prostředníku sám nadiktoval, aby vám před zahájením jednání dal do nich nahlédnout. (Čte) "Předpokládaje, že se půjčovateli dostane jistých záruk, že dlužitel je plnoletý a z rodiny, jejíž majetek je rozsáhlý, spolehlivý, za-

jištěný, čistý a nezatížený, že se před notářem, nej-počestnějším to mužem na světě, vybraným za tím cílem věřitelem, jemuž nesmírně záleží na tom, aby listina byla náležitě vyhotovena, sepíše řádný a přesný dlužní úpis."

## KLEANTES

Proti tomu nelze nic mít.

## LA FLECHE

"Půjčovatel, nechtěje zatěžovat své svědomí žádnými výčitkami, zamýšlí dát své peníze za jeden halír z osmnácti."

## KLEANTES

Za jeden halíř z osmnácti? To je docela poctivý chlapík. Nemohu si stěžovat.

**LA FLECHE**

To je pravda. "Ale poněvadž jmenovaný půjčovatel nemá částku, o kterou jde, v té chvíli pohotově, a chce-li vypůjčovateli vyhovět, je sám nucen si ji vypůjčit jinde na úrok jednoho halíře z pěti, bude třeba, aby tento úrok zaplatil jmenovaný první vypůjčovatel, a to bez újmy pro druhého, neboť jmenovaný půjčovatel se zavazuje k této půjčce jenom proto, aby vypůjčovateli posloužil."

**KLEANTES**

Cože? U čerta! Co je to za žida? Co je to za Araba? To je větší úrok než jeden halíř ze čtyř.

**LA FLECHE**

To je pravda. To já jsem také říkal. Musíte si to rozvážit.

**KLEANTES**

Co chceš, abych si rozvažoval? Potřebuji peněz a musím na všechno přistoupit.

**LA FLECHE**

To já jsem také odpověděl.

**KLEANTBS**

Je tam ještě něco?

**LA FLECHE**

Ale už jenom krátký dodatek. (Čte) "Z požadovaných patnácti tisíc franků může půjčovatel vyplatit v hotovosti jenom dvanáct tisíc liber, a za zbývajících tisíc tolarů musí vypůjčovatel přijmout jisté movitosti, nábytek a jiné cenné věci, jejichž seznam následuje a jež jmenovaný půjčovatel ocenil s dobrým svědomím co možná nejnižší."

**KLEANTES**

Co to má znamenat?

**LA FLECHE**

Poslechněte si ten seznam. "Předně jedna pohovka o všech nohách, na pobočnicích čalounovaná uherskými výšivkami, velmi čistě provedenými na olivově zeleném sukně, šest židlí a jedna prošívaná pokrývka, vše dobře zachovalé a podšité jemnou dykytou, pře-

cházející z červeně do modří. Jedna nebesa z dobrého světla růžového aumalského harasu s ozdobným lemováním a hedvábným třepením."

**KLEANTES**

Co chce, chlap, abych s tím dělal ?

**LA FLECHE**

Poslouchejte. "Dále jeden čaloun na námět Milování Gombauta a Macée. Dále jeden velký rozkládací ořechový stůl o dvanácti soustruhovaných nohách, vespod opatřených patřičnými šesti trnoži."

**KLEANTES**

Nač mi, u čerta, všechno tohle bude ?

**LA FLECHE**

Dávejte přece pozor. "Dále tři hrubé muškety, vykládané perletí, s příslušnými rozsochami na podepření. Dále jedna cihlová kamna se dvěma křivulemi a se třemi recipienty, věcmi to nadmíru potřebnými k destilaci."

**KLEANTES**

Já vyletím z kůže!

**LA FLECHE**

Jen klid! "Dále jedna boloňská loutna se třemi strunami, leč by některá scházela. Dále jeden domácí kulečník, jedna deska na hru v dámu s kostkami pro známou hru na vlka a ovce, neobyčejně vhodnou pro ukrácení chvíle, když není co dělat. Dále jedna

vycpaná ještěrka tři a půl stopy dlouhá, milá to kuriozita, jež se dá zavěsit na strop salonu. Všechny tyto věci, zde vyjmenované, mají dobře cenu přes tři tisíce pět set liber, ale půjčovatel je s blahovůlí hodnotí pouze částkou jednoho tisíce tolarů."

**KLEANTES**

Ať ho, zrádce, ať ho s tou jeho blahovůlí vezme, hada, čert! Slyšel kdo kdy o podobném lichvářství? Nespokojuje se jenom s nekřesťanským úrokem, co tu žádá, ale chce mě ještě zavázat, abych odebral za tři tisíce liber starého haraburdí, které bůhví kde sbírá. Nedostanu za všechno dohromady ani dvě stě tolarů, a přece se musím rozhodnout na všechno, co chce, přistoupit. Je s to mě donutit všechno to přijmout, neboť mi drží, zlosyn, nůž na hrdle.

**LA FLECHE**

Nemějte mi to za zlé, pane, ale já vidím, že se ocitáte přesně na téže cestě, kterou se bral ke své zkáze, když přijímal zálohy, kupoval draho, prodával lacino a projídal své peníze předem, kdysi sám Panurge.

**KLEANTES**

Co chceš, abych dělal? Hle, kam zavádí mladé lidi prokletá lakota otců! A potom se svět diví, že si synové přejí jejich skonu.

### **LA FLECHE**

Nutno doznat, že váš otec by proti svému skrblictví

popuddil i nejkliďnějšího člověka pod sluncem. Nemám bohudík zvláště šibeniční sklony. Nejsem jako moji druhové, které vídám často se pouštět do všeli-jakých těch čachříčků. Vždycky se dovedu ze všeho chytře vyzout a se žádným taškářstvím, které zavání jen trochu šibenicí, nechci nikdy nic mít. Ale abych vám pravdu řekl, on by mě svým chováním snadno přivedl k pokušení, abych jej okradl, a já, pěkně ho obrat, já bych si myslel, že jsem provedl záslužný čin.

### **KLEANTES**

Dej mi na chvílku ten seznam, ať se do něho ještě podívám.

#### Výstup druhý **Předchozí, HARPAGON a ŠIMON ŠIMON**

Ano, pane, je to mladý hoch a naléhavě potřebuje peníze. Jeho záležitost ho nutí, aby je získal stůj co stůj. Přistoupí na všechno, co mu uložíte.

### **HARPAGON**

A myslíte, mistře Šimone, že mi tu nehrozí žádné nebezpečí? A znáte jméno, majetkové poměry a rodinu toho mladíka, za kterého se přimlouváte?

### **ŠIMON**

Ne. Bližší zprávy v tom směru vám podat nemohu. Byl jsem mu doporučen náhodou. Ale vy získáte ve všech těch věcech jasno přímo od něho samého. Jeho posel mě ubezpečil, že budete, až ho poznáte, naprosto spokojen. Mohu vám říci jenom tolik, že jeho rodina je neobyčejně zámožná, že nemá již matku, a budete-li si toho přát, prý se vám zaručí, že jeho otec do osmi měsíců zemře.

### **HARPAGON**

Tohle je přece řeč! Křesťanská láska nám, mistře Šimone, ukládá, abychom lidem činili, pokud můžeme, vždycky radost.

### **ŠIMON**

To se rozumí.

### **LA FLECHE**

**(poznává Šimona, tiše ke Kleantovi)** Co to znamená? Náš mistr Šimon se domlouvá s vaším otcem.

**KLEANTES**

(**tiše k La Flechovi**) Řekl mu někdo, kdo jsem? Tys mě, doufám, nezradil.

**ŠIMON**

(**ke Kleantovi a k La Flechovi**) Ach, máte, vidím, velmi naspěch. Kdo vám pověděl, že ke schůzce dojde zde? (**K Harpagonovi.**) Já jsem tím člověkem, co jim prozradil vaše jméno a váš byt, pane, aspoň

nebyl. Ale podle mého to není žádné veliké neštěstí. Jsou to mlčeliví lidé, a vy se tu můžete spolu dorozumět.

**HARPAGON**

Jakže?

**ŠIMON**

Osobou, která si chce od vás vypůjčit zmíněných patnáct tisíc liber (**ukazuje na Kleanta**), je tento pán.

**HARPAGON**

Jakže, šibeničníku? To ty se pouštíš těmito pokoutními cestami?

**KLEANTES**

Jakže, otče? To ty se zabýváš těmito špinavými obchody ?

**ŠIMON uteče a LA FLECHE se schová.**

Výstup třetí

**HARPAGON a KLEANTES HARPAGON**

To ty se chceš přivést tak trestuhodnými půjčkami na mizinu ?

**KLEANTES**

To ty se hodláš tak zločinnou lichvou obohatit?

**HARPAGON**

Ty se mi odvažuješ po tom všem ještě chodit na oči?

**KLEANTES**

Ty máš odvalu se po tom všem ještě objevovat před lidmi?

## HARPAGON

Nestydíš se, jářku, utíkat k těmto výstřednostem? Oddávat se takto marnotratnictví a mrzce plýtvat jměním, které ti rodiče tak v potu tváři nashromáždili ?

## KLEANTES

Nerdíš se, řekni mi, zneuctívát svůj stav takovými to obchody? Obětovat čest a jméno nenasytné touze hromadit tolar na tolar, a co se úroků týče, hamižně se obohacovat nejpodlejšími uskoky, jaké si kdy vymyslili nejповěstnější lichváři ?

## HARPAGON

Klid' se mi s očí, šibale! Klid' se mi s očí!

## KLEANTES

Kdo je podle tvého názoru zločinnější ? Kdo si peníze, kterých potřebuje, vypůjčuje, nebo kdo peníze, kterých mu není třeba, loupí ?

## HARPAGON

Táhni, jářku, a nerozčiluj mě!

## KLEANTES odejde. HARPAGON

Mne celá ta věc ani tak nemrzí. Je mi jenom vý-

strahou, že napříště musím nad každým jeho hnutím bdít ostražitěji než dosavad.

Výstup čtvrtý

## HARPAGON a FROSINA FROSINA

Pane...

## HARPAGON

Počkej chvílku. Hned se vrátím a promluvíím si s tebou. (**Stranou**) Bude radno, abych trochu obhlédl své penízky.

Výstup pátý

## FROSINA a LA FLECHE

## LA FLECHE

(**aniž vidí Frosinu**) To je náramně zábavná historie. Má jistě někde důkladný sklad starých krámů. Nikde jsme tu aspoň ani jednu z těch věcí z toho svého seznamu nikdy nezjistili.



**FROSINA**

Á, tos ty, milý La Fleche? Čemu mám děkovat, že se tu s tebou setkávám ?

**LA FLECHE**

Ach, tos ty, Frosino? Co tu pohledáváš?

**FROSINA**

Inu to, co všude jinde: zprostředkovávám to či ono, nabízím lidem své služby a využívám co nejlépe všech svých schopností, které snad mám. Dobře víš, že na tomto světě se musí žít s pomocí důvtipu. A takovým lidem, jako jsem já, neráčilo nebe přičknout jiný důchod než lstivost a chytráctví.

**LA FLECHE**

Máš nějaké čachry s domácím pánem?

**FROSINA**

Mám. Vyjednávám pro něj jednu věcičku a doufám v pěknou odměnu.

**LA FLECHE**

Od něho? Ach, to budeš namoutě moc šikovná, když z něho něco vymáčkneš. Já tě upozorňuju, že tady se peníze tak lehce nedostanou.

**FROSINA**

Jisté služby mají kouzelnou moc.

**LA FLECHE**

To se ti tedy klaním. Ale ty neznáš ještě pana Harpa-gona. Pan Harpagon je ze všech lidí nejnelidštější, ze všech smrtelníků nejzatvrzelejší a nejodmítavější smrtelník. Není služby, která by mohla přivést jeho vděčnost do takového stavu, že by mu otevřela ruce.

Pochvaly, úcty, náklonnosti a přátelství hubou se člověku od něho dostane, co mu libo, ale peněz, o těch nemůže být ani řeči. Není nic suššího a strozejšího než jeho milostivost, a dávat je mu sloveso tak protivné, že nikdy neříká: dávám ti slovo, nýbrž propůjčuji ti slovo.

**FROSINA**

Ale já, můj ty božínku, já se přece vyznám v umění, jak lidi oblafovat. Zním tajemství, jak se vetřít v jejich přízeň, polechtat jejich srdce a uhodit na jejich nej-citlivější místečka.

**LA FLECHE**

I třesky plesky! Když jde o peníze, toho pána neob-měkčíš. Je to hotový Turek a jeho lakota uvádí každého v zoufalství. Člověk by mohl scípat, a on by ani prstem nehnul. Jedním slovem: má peníze radši než dobrou pověst, čest a počestnost. A pohled na prosebníka vyvolává u něho záchvat psotníku. To ho tne do živého, probodává mu srdce a vytrhává mu útroby. A jestli... Ale on se vrací. Já se radši odklidím.

Výstup šestý

### **FROSINA a HARPAGON HARPAGON**

**(tiše)** Vše je v nejlepším pořádku. **(Zpozorovav Frosinu, která, patříc naň, se posunky obdivuje jeho dobrému vzezření)** Copak, Frosino?

**FROSINA**

Ale, můj ty božinku, vy dobře vypadáte! Kypíte přímo zdravím.

**HARPAGON**

Kdo? Já?

**FROSINA**

Nikdy jsem vás neviděla tak svěžího a jarého.

**HARPAGON**

Opravdu ?

**FROSINA**

Jakživ jste nebyval tak mlád jako nyní. Zním pětadvacetileté mladíky, kteří vypadají stařeji než vy.

**HARPAGON**

A vidíš, Frosino, je mi rovných šedesát let.

**FROSINA**

Co je to šedesát? Máte věru proč se radovat. Jste v rozkvětu života a vstupujete nyní do nejkrásněj-šího období svého pohlaví.

**HARPAGON**

To je sice pravda, ale mě by nicméně o nějakých dvacet let méně myslím nebolelo.

**FROSINA**

I jděte! Vy toho přece nemáte zapotřebí. Máte tak zdravé jádro, že se lehce dožijete celého stalet.

**HARPAGON**

Myslíš?

**FROSINA**

Jestli si myslím! Všechny známky tomu nasvědčují. Držte chvílku. Ach, ano, máte tadyhle mezi očima znamení, které ukazuje na dlouhý život.

**HARPAGON**

Ty se v těch věcech vyznáš ?

**FROSINA**

Nepochybně. Ukažte mi ruce. Ach, můj ty božínku,  
jaká to čára života!

**HARPAGON**

Cože?

**FROSINA**

Což nevidíte, kam až ta čára vede?

**HARPAGON**

Nu a co to značí?

**FROSINA**

Říkala jsem, na mou duši, jenom sto let, ale vy to dotáhnete do sto dvaceti.

**HARPAGON**

Bylo by to možné ?

**FROSINA**

Leda by vás někdo zabil. Říkám vám, vy pochováváte nejen svoje děti, nýbrž i děti svých dětí.

**HARPAGON**

Tím líp. Ale jak je s naší záležitostí?

## **FROSINA**

Nač ta otázka, pane? Viděl mě kdo kdy si vzít na starost, co bych nepřivedla ke zdárnému konci? Pro sňatky mám zvlášť zázračné nadání. Není na světě partií, abych nepřišla v krátkém čase na to, jak je dát dohromady, i kdybych si myslím vzala do hlavy, že skupuju tureckého sultána s republikou benátskou. Tady se tak veliké nesnáze ovšem nenaskytly. Poněvadž mám u nich stále co dělat, důkladně jsem si s nimi oběma o vás porozprávěla a zpravila jsem matku o tajném úmyslu, který jste pojal, co se týče Marie, když jste ji viděl jít ulicí a roztomile se osvěžovat v okně jejich bytu.

## **HARPAGON**

A matka odpověděla...

## **FROSINA**

Přijala zprávu s velikou radostí. A když jsem jí pak prokázala, že si velmi přejete, aby se její dcera dostavila dnes večer k podepsání svatební smlouvy,

kteřá se má uzavřít o vašem jmění, bez okolků k tomu svolila a za tím účelem mi ji svěřila.

## **HARPAGON**

Musím, Frosino, uspořádat na počest pana Anselma večeři a byl bych velmi šťasten, kdyby se hostiny zúčastnila také ona.

## **FROSINA**

Máte pravdu. Ať po obědě poctí návštěvou vaši slečnu dceru. Od ní půjde po libosti na malou procházku po trhu, a pak by přišla na večeři.

## **HARPAGON**

No dobrá. Pojedou spolu v mém kočáře. Já jim jej k tomu propůjčím.

## **FROSINA**

To se jí bude venkonce líbit.

## **HARPAGON**

Ale hovořila jsi, Frosino, s matkou také o věně, které může své dceři poskytnout? Pověděla jsi jí, že bude třeba, aby si trochu vypomohla, vyvinula jisté úsilí a pustila si při takové příležitosti kapku žilou? S dívkou, která nám nic nepřináší, se přece ještě neženíme.

## **FROSINA**

Co? Vždyť ta dívka vám přinese dvanáct tisíc liber ročního důchodu.

## **HARPAGON**

Dvanáct tisíc liber ročního důchodu ?

### **FROSINA**

Ano, pane. Dívka je vychována ve veliké střídmosti, je zvyklá se živit jenom samým salátem, mlékem a jablky, takže netouží po bohatém stole, po vybraných pokrmech, věčných cukrovinkách a jiných pamlskách jako jiné ženy. To vám každý rok uspoří nejméně tři tisíce franků, což jistě není maličkost. Kromě toho baží po prosté úpravnosti a nijak si nelibuje v nákladných šatech ani v honosných špercích a v přepychovém nábytku, čemuž její pohlaví věno-vává tolik horlivosti, a to má ročně hodnotu přes čtyři tisíce liber. Dále má vrozený odpor ke hře, což není obecnou vlastností dnešních žen. Zním v naší čtvrti jednu, která letos v hazardních hrách prohrála dvacet tisíc franků. Ale my se spokojíme jenom se čtvrtinou té částky. Pět tisíc franků, ušetřených ročně na hře, a čtyři tisíce na šatech a na špercích, činí devět tisíc liber. A připočteme-li k tomu tři tisíce tolarů, kterými oceníme úsporu na stravě, zda to, prosím, není ročně přesně vašich dvanáct tisíc franků ?

### **HARPAGON**

Inu, to není zlé. Ale on celý ten výpočet není nic skutečného.

### **FROSINA**

Odpusťte, prosím. Když vám žena přinese do manželství velikou střídmost, dědictví neobvyklé záliby

v jednoduchém strojení a vštěpenou nenávist ke hře, to že není nic skutečného ?

### **HARPAGON**

Chtít mi tu vykazovat její jmění těmito výdaji, kterých nebude mít, je směšné. Já přece nevydám kvitanci na to, co neobdržím. Musím něco přijmout.

### **FROSINA**

Něco přijmout? Ach, můj ty božínku! Dostanete toho habaděj. Říkali mi o nějakém kraji, kde mají jistý majetek, jehož pánem se prý stanete.

### **HARPAGON**

Budu to musít vidět. Ale ona tu je, Frosino, ještě jedna věc, která mi dělá starosti. Holka je mladá, jak víš, a mladí lidé mají rádi zase jenom mladé a vyhledávají pouze jejich společnost. Já se trochu obávám, že muž mého věku jí nebude po chuti a aby to u nás nakonec nebylo příčinou nějakých různic, které by se mi nelíbily...

### **FROSINA**

Ach, jak špatně ji znáte! Je tu ještě jedna zvláštní okolnost, o které jsem vás měla zpravit. Ta dívka pocituje ke všem mladým mužům děsnou nelibost a má ráda jenom lidi starší.

### **HARPAGON**

Ona?

**FROSINA**

Ano, ona! A já bych si na mou duši přála, abyste ji slyšel o tom mluvit. Mladého muže nemůže ani vidět, ale nikdy není okouzlenější, než když má spatřit krásného kmeta s důstojnými vousy. Nej-starší jsou jí nejmilejší, a já vás varuju, abyste se snad neráčil před ní dělat mladší, než opravdu jste. Chce za manžela při nejmenším šedesátníka. Nejsou tomu ani čtyři měsíce, co byla rozhodnuta se provdat a zrušila své zasnoubení jenom proto, že její nápadník jí prozradil, že je mu teprve šestapadesát, a že si před podpisováním svatební smlouvy nenasadil brýle.

**HARPAGON**

Jenom proto?

**FROSINA**

Ano. Prohlásila, že pouhý šestapadesátník jí nemůže uspokojovat. A ona je mimo to přímo posedlá po nosech s brýlemi.

**HARPAGON**

To mi opravdu říkáš naprostou novinku.

**FROSINA**

Ono to všechno zachází dále, než vám mohu vypovědět. V jejím pokoji je vidět několik obrazů a rytin. A kdo myslíte, že na nich je? Adonisové, Cephalové, Paridové nebo Apolloni? Kdepak. Jsou to podo-

bizny Saturna, krále Priama, starého Nestora a dobrého otce Anchisa na synových ramenou.

**HARPAGON**

To je úžasné! To bych si nikdy nepomyslel. Jsem velmi rád, že se o této její zálibě dovídám. Ba, kdybych byl ženou, nikdy bych neměl rád zelené mladíky.

**FROSINA**

Ráda věřím. Milovat mladíky, takové zajíce? To jsou mi pěkní usmrkanci, pěkní hejskové, aby mohli v nějaké ženě vzbudit touhu po své kůži! Moc ráda bych věděla, co je na nich dráždivého.

**HARPAGON**

Já sám tomu za mák nerozumím. Nechápu, jak je mohou některé ženy milovat.

**FROSINA**

To musí být jenom zvrhlé ženské. Je v tom zdravý rozum, nacházet zalíbení v mládí? Copak jsou ti holobradí šviháčci nějakí muži? A může se žena k těm neomaleným živočichům vážně připoutat ?

#### HARPAGON

To říkám já denně. S tím jejich mlékem na bradě, s těmi jejich třemi chlupy, které jim stojí jako kočičí vousy, s těmi koudelnatými vlásenkami, plandavými gatěmi a rozhalenými prsíčky!

#### FROSINA

Vedle takového muže jako vy vypadají věru podařeně. **(Hledíc na něj)** Tohle je přece muž! To je něco pro oči! Aby mohl muž vzbouzet v ženě lásku, musí mít jedině takové tělo a chodit tak oblečen jako vy.

#### HARPAGON

Já se ti líbím?

#### FROSINA

Jestli se mi líbíte! Jste okouzující. Vaše tvář na mou duši zasluhuje malířova štětce. Otočte se, prosím, trošinku. Ne, to je báječné! A teď udělejte pár kroků, ať vidím, jak chodíte! Ach, to je figura! To je tělo! Jako vysoustruhované, patřičně nenucené a svobodné, bez nejmenší známky nějakého neduhu.

#### HARPAGON

Netrpím, chválabohu, vážnějšími chorobami. Čas od času mě zlobí jenom ty průdušky. **(Rozkašle se)**

#### FROSINA

To nic není. Ty vaše průdušky vám vůbec nevadí. Vypadáte při kašli docela roztomile.

#### HARPAGON

Pověz mi, jářku! Ona mě ještě nikdy neviděla? Nevšimla si mě mimochodem ?

#### FROSINA

Nevšimla, ale my si o vás dlouze vyprávěly. Vypo-

dobnila jsem jí vaši osobu a neopominula jsem jí vychválit vaše záslužné skutky a výhody, kterých se jí s takovým manželem jako vy dostane.

#### HARPAGON

To jsi dobře učinila, a já ti za to ze srdce děkuji.

**FROSINA**

Měla bych k vám, pane, jednu malou prosbičku. Mám jakousi soudní při, a pro nedostatek peněz ji asi prohraju.

**HARPAGON**

**(se zachmuří)**

**FROSINA**

A vy, být ke mně laskav, vy byste mi mohl snadno pomoci, abych ji vyhrála. **(Rychle obracejíc řeč)** Sotva byste si dovedl představit tu radost, co bude mít, až vás uvidí.

**HARPAGON**

**(znovu rozjasní tvář)**

**FROSINA**

Budete se jí náramně líbit a vaše starosvětské okruží udělá na její duši ohromný dojem. Ale nejvíc ji okouzlí vaše brslenky, přivázané k vestě tkaničkami. Otkaničkováný ženich ji bude dozajista vábit.

**HARPAGON**

Působíš mi tím svým sdělením jistě veliké potěšení.

**FROSINA**

Ta pře může pro mne mít opravdu moc vážné následky, pane.

**HARPAGON**

**(se zase zachmuří)**

**FROSINA**

Jestli ji prohraju, jsem na mizině, a ona by mohla tu mou věc napravit docela malá podpoříčka ...

**HARPAGON**

**(se znovu zamračí)**

**FROSINA**

Na mou duši bych si přála, abyste viděl to její štěstí, když mě slyšela o vás vypravovat.

**HARPAGON**



**(znovu rozjasní tvář)**

**FROSINA**

Oči jí za mého líčení vašich předností svítily rozkoší, a já jsem jí nakonec přivedla do takového stavu vzrušení, že teď jen touží, aby byl ten sňatek již hotovou věcí.

**HARPAGON**

Velice mě potěšuješ, Frosino. Jsem ti opravdu zavázán veškerými díky.

**FROSINA**

Prosím vás, pane, abyste mi tu maličkou výpomoc, o které jsem hovořila, laskavě poskytl.

**(se znovu zachmuří)**

**FROSINA**

To mě znova postaví na nohy. Budu vám za to na věky vděčna.

**HARPAGON**

Sbohem. Musím napsat několik listů.

**FROSINA**

Přisahám vám, pane, že se vám nikdy nenahodí, abyste mi pomohl z větší tísně.

**HARPAGON**

Nařídím, aby připravili kočár a odvezli vás na tržiště.

**FROSINA**

Kdyby mě k tomu nenutila krajní nouze, věřte, že bych vás neobtěžovala.

**HARPAGON**

A budu hledět, abychom večeřeli brzo, abyste se mou vinou nakonec ještě všechny neroznemohly.

**FROSINA**

Neodmítejte mi tu službičku, úpěnlivě vás prosím ... Na mou duši byste si nepomyslí, s jakou slastí...

**HARPAGON**

Jdu. Venku mě volají. Na shledanou!

## FROSINA

Aby tě čert ke všem rohatým vzal, ty jeden prašivý

skrblíku! Odolal, špína, všem mým útokům. Ale já toho nicméně nesmím nechat. Mám tak jako tak druhou stranu, a na té dozajista vymámím dobrou odměnu.

## Opona

### TŘETÍ DĚJSTVÍ

Výstup první

**HARPAGON, KLEANTES, ELIŠKA, VALERIUS, paní KLAUDIE, JAKUB, LA MERLUCHE a BRINDAVOINE HARPAGON**

Nuže, pojd'te všichni sem, ať vás podělím rozkazy a každému určím jeho práci. Přistupte, paní Klaudie. Začneme vámi.

## KLAUDIE

**(předstoupí, v ruce koště)**

## HARPAGON

Dobrá, třímáte svou poboční zbraň už v ruce. Vám tedy ukládám všechno všude vysmýčít. Ale nábytek hleďte utírat zlehka, aby se příliš neopotřeboval. Kromě toho vás pověřuji, abyste při večeři dohlížela na láhve, a jestli nějaká zmizí, došlápnu si na vás a srazím vám to se mzdy.

## JAKUB

**(stranou)** Chytrý to trest!

## HARPAGON

**(ke Klaudii)** Můžete jít!

Výstup druhý

## Předchozí bez paní KLAUDIE HARPAGON

Vám dvěma, tobě, Brindavoine, a tobě, La Merluche, vám dávám za úkol vyplachovat sklenice a roznášet pití, ale jenom tehdy, když budou hosté mít žízeň, a nikoliv po zlovyku některých nestoudných lokajů, kteří hosty ponoukají a nutí pít, ač si na to žádný v té chvíli ani nevzpomene. Čekajte, až vás o víno několikrát požádají, a nezapomeňte do něho přilévat hodně vody.

## JAKUB

**(stranou)** Ba, čisté víno stoupá do hlavy.

## LA MERLUCHE

Máme si svléknout haleny, pane?

## HARPAGON

Ano, až uvidíte přicházet hosty. Ale chraňte se mi uondat šaty!

## BRINDAVOINE

Víte přece, pane, že mám na přednici kabátu velikou olejovou skvrnu.

## LA MERLUCHE

A já, pane, já mám zase na zadnici takovou díru, že mi je, s vaším dovolením, vidět až ...

## HARPAGON

**(k La Merluchovi)** Ticho. Stav se obratně vždycky

ke zdi a ukazuj se hostům jenom odpředu. **(K Brin-davoinovi, ukazuje mu, jak si má držet před skvrnou na kabátě klobouk, aby ji zakryl zrakům)** A ty, ty si drž při obsluhování klobouk vždycky takhle.

Výstup třetí

## Předchozí bez BRINDAVOINA a LA MERLUCHE HARPAGON

**(k Elišce)** Co se tebe, milá dcero, týká, ty budeš dávat pozor, co se bude odklízet se stolu, a dozírat, aby se zbytky nemrhalo. To se mladým dívkám dobře hodí. Ale teď se připrav náležitě uvítat mou snoubenku, která tě má navštívit a vzít s sebou na trh. Rozumíš, co ti říkám?

## ELIŠKA

Ano, otče!

## HARPAGON

Ano, huso hloupá!

Výstup čtvrtý

## Předchozí bez ELIŠKY HARPAGON

A ty, synáčku, ty, můj panoši, kterému tu včerejší

nerozvážnost laskavě odpouštím, ty se střež dělat na ni kyselé obličej.

## KLEANTES

Já dělat kyselý obličej, otče? Proč bych je dělal?

**HARPAGON**

Můj Bože! Víme přece, jak si počínají děti, když se jejich otec znova žení, jakýma očima se obvykle dívají na ty, kterým se říká macechy. Ale jestli si přeješ, abych vymazal tu tvou poslední hloupost z paměti, upřímně ti radím, abys té osobě ukazoval vlídnou tvář a přivítal ji co možná nejuctivěji.

**KLEANTES**

Mám-li ti říci pravdu, otče, nemohu tě ujistit, že bych byl rád, kdyby se stala mou macechou. Kdybych to říkal, nepochybně bych lhal. Ale pokud jde o to, abych ji přivítal vlídně a tvářil se na ni mile, rád tě ubezpečuji, že v tom tě naprosto poslechnu.

**HARPAGON**

Hleď alespoň!

**KLEANTES**

Uvidíš, že nebudeš mít proč si stěžovat.

**HARPAGON**

To bude jenom dobře.

Výstup pátý

**Předchozí bez KLEANTA  
HARPAGON**

Pomoz mi, Valerie! Tak. A nyní sem pojď ty, Jakube. Tebe jsem si nechal na konec.

**JAKUB**

Chcete ke mně mluvit jako ke svému kočimu nebo jako ke svému kuchaři ? Jsem přece jedním i druhým.

**HARPAGON**

Chci mluvit s oběma.

**JAKUB**

Ale ke kterému z nich nejdříve ?

**HARPAGON**

Ke kuchaři.

**JAKUB**

To tedy, prosím, počkejte! (Vysvlékne se z kabátu a objeví se oblečen jako kuchař)

**HARPAGON**

Co je to, u všech všudy, za komedii?

**JAKUB**

Můžete mluvit.

**HARPAGON**

Slíbil jsem, Jakube, uspořádat dnes večeři.

**JAKUB**

(stranou) To je opravdu div.

**HARPAGON**

Pověz mi, vystrojíš mi pěknou hostinu?

**JAKUB**

Když mi dáte hodně peněz, jistě.

**HARPAGON**

Kýho d'asa! Pořád jenom peníze! Tak se mi všechno zdá, že nedovedou říkat nic jiného. "Peníze, peníze, peníze!" Nemají na jazyku nic než tohle slovo. Peníze! Stále mluvit o penězích! Peníze - toť jejich koníček.

**VALERIUS**

Nikdy jsem neslyšel nestydatější odpověď. Vystrojit hostinu za hodně peněz není žádné umění. To je nejlehčí věc na světě, a není ducha tak omezeného, aby to nesvedl. Ale dovedné by bylo vystrojit hostinu za málo peněz.

**JAKUB**

Hostinu za málo peněz?

**VALERIUS**

Ano!

**JAKUB**

Na mou věru, pane správce, že se mi moc zavděčíte, když mi to tajemství prozradíte a vezmete si můj úřad kuchaře na starost sám. Však vy tu taky děláte hotové faktotum.

**HARPAGON**

Mlč! Kolik budeš potřebovat?

**JAKUB**

I on vystrojí za málo peněz velkou hostinu tuhle pan správce.

**HARPAGON**

Mlč! Chci, abys mi odpověděl ty!

**JAKUB**

Kolik vás bude u stolu ?

**HARPAGON**

Osm nebo deset, ale stačí počítat jenom s osmi. Když je jídla pro osm osob, je ho také dost pro deset.

**VALERIUS**

To se rozumí.

**JAKUB**

No dobrá. Bude třeba čtyř hlubokých a pěti nízkých mis ... Polévka ... Předkrm ...

**HARPAGON**

Kýho d'asa! Tím by se počastovalo celé město!

**JAKUB**

Peče...

**HARPAGON**

**(zacpává mu ústa)** Ach ničemo ničemná, chceš projíst celé moje jmění ?

**JAKUB**

Příkrm...

**HARPAGON**

**(znova mu zacpává ústa)** Ještě ?

**VALERIUS**

**(k Jakobovi)** Snad nechceš, aby všichni praskli? Cožpak si pán snad pozval hosty, aby je zabil přecpáním? Jen si přečti něco o životospřávě! Jen se zeptej lékařů, je-li člověku něco škodlivějšího než jíst nestřídmě.

**HARPAGON**

Má pravdu . . .

**VALERIUS**

Věz, mistře Jakube, ty i tvoji soudruzi, že stůl přeplněný masem je hotový zabiják, že hostitel, chce-li hostům prokázat přátelství, musí dbát v hoštění míry a že podle slov jednoho starého myslitele máme jíst, abychom žili, a nikoliv žít, abychom jedli.

**HARPAGON**

Ach, to je moc dobře řečeno! Pojd' na má prsa, ať tě za to zrnko moudrosti políbím! To je nejpěknější průpověď, jakou jsem kdy slyšel. Máme žít, abychom jedli, a nikoliv jíst, abychom ži. . . Ne, tak to není. Jakže to říkáš ?

**VALERIUS**

Že máme jíst, abychom žili, a nikoliv žít, abychom jedli.

**HARPAGON**

**(k Jakobovi)** Ano. Slyšíš to? **(K Valeriovi)** Který moudrý člověk to řekl ?

Nevzpomínám si právě na jeho jméno.

**HARPAGON**

Nezapomeň mi to úsloví napsat. Dám je vyrýt zlatým písmem nad krb v jídelně.

**VALERIUS**

Nezapomenu. A co se večere týká, to ponechte na mně. Zařídím všechno, jak se sluší a patří.

**HARPAGON**

Bud' tak laskav.

**JAKUB**

Tím líp. To mě jen uchrání námahy.

## HARPAGON

Bude třeba takových jídel, která hned zasytí, aniž se jich mnoho sní. Na příklad: zadělávané skopové s mrkví a k tomu nějakou paštiku, garnýrovanou pěkně kaštany. To hodně vydá.

## VALERIUS

Spolehněte se na mne.

## HARPAGON

A teď, Jakube, musíš umýt můj kočár.

## JAKUB

Počkejte, to se týká zase kočího. **(Znovu si navlékne svůj kabátec)** Říkáte, že ...

## HARPAGON

Že musíš umýt můj kočár a zapřáhnout k vyjížděce na trh mé koně.

## JAKUB

Vaše koně, pane? Ti na mou věru nemohou vůbec chodit. A já vám tu, prosím, ani nepovím, že leží na podestýlce. Ta ubohá zvířata ji vůbec nemají. Mluvit jinak, ošklivě bych lhal. Však vy jim také ukládáte tak přísné posty, že jsou to už jenom pouhé mátohy či přízraky, pouhé kostry koní.

## HARPAGON

Pěkní nemocní! Nic přece nedělají!

## JAKUB

Což ono se, pane, když se nedělá, nemusí ani jíst? Pro ta nešťastná zvířata by bylo mnohem líp hodně pracovat a stejně taky jíst. Když je vidím tak vysílené, div mi srdce nepukne. Vždyť já mám ty svoje koně rád, a jak je tak vidím tolik zkoušet, jako bych to byl já sám. Každý den si pro ně utrhnu něco od huby. Nemít soucit, pane, to musí mít člověk moc tvrdou národu.

## HARPAGON

Dojít na trh, to přece nebude nic tak namáhavého.

## JAKUB

Ne, pane, nemám odvalu s nimi jet a dělal bych si svědomí, šlehnout je v tom jejich stavu bičem. Jak chcete, aby utáhli kočár, když sotva utáhnou sami sebe?

## VALERIUS



Řeknu sousedovi Picardovi, aby se ujal jejich řízení on. My budeme Jakuba stejně potřebovat pro přípravu večeře tady.

**JAKUB**

Budiž. Jsem radši, když vydechnou pod jinší rukou než pod mou.

**VALERIUS**

Ba, mistr Jakub dělá tuze citlivého.

**JAKUB**

A pan správce dělá zase nepostradatelného.

**HARPAGON**

Ticho!

**JAKUB**

Nemohu, pane, snést pochlebníky a vidím, že všechno, co dělá, to jeho věčné hlídání chleba, vína, dřeva, soli a svíček, dělá jenom proto, aby vás pošimral a zalíbil se vám. Zuřím a mám vztek, když mám denně slyšet, co se o vás říká. Vždyť já k vám chovám, přes všechnu tu svoji nevoli, přece upřímnou lásku. Jste, pane, tvor, kterého mám po těch svých koních nejradši.

**HARPAGON**

A mohl bych se, Jakube, od tebe dovědět, co se o mně povídá?

**JAKUB**

Kdybych věděl, že vás to nerozzlobí, snad ano.

**HARPAGON**

Nerozzlobí, nikterak mě to nerozzlobí.

**JAKUB**

Odpusťte, ale já moc dobře vím, že vás rozčilím.

**HARPAGON**

Vůbec ne. Právě naopak, velice mě potěšíš. Milerád se dovím, jak se o mně smýšlí.

**JAKUB**

Když si to tedy tak přejete, pane, upřímně vám povím, že si z vás všude tropí smích, že si nás s vámi lidé na všech stranách dobírají a že jsou u vytržení, když si vás vezmou do prádla a do únavy si vyprávějí o vašem skrblictví. Jeden říká, že si dáváte tisknout zvláštní kalendáře, kde je jednou tolik suchých a postních dnů, abyste získal na postění, ke kterému nutíte všechny lidi v domě. Druhý hlásá, že vyvoláváte hádky se sluhy vždycky před vánoce nebo před jejich odchodem od vás, abyste měl záminku nic jim nedat. Třetí vypráví, že jste jednou pohnal k soudu sousedovic kočku, ježto prý vám sežrala kousek skopové kýty. Čtvrtý tvrdí, že vás jednou v noci chytili, jak ukrádáte svým vlastním koním ovsu, a že vám váš kočí, můj předchůdce, naložil potmě nevím kolik ran, o kterých jste neráčil ani muknout. A ostatně, chcete, abych vám to řekl? Člověk se nemůže vrtnout, aby neslyšel, jak vám lidé všude dávají co proto. Jste

terčem vtípů, všem jenom pro posměch. Nikdy o vás nemluví jinak než jako o lakomci, skrblíku, špínovi a lichváři.

### HARPAGON

**(třískaje ho)** A ty jsi pitomec, darebák, šibal a nestyda!

### JAKUB

No, netušil jsem to? Nechtěl jste mi věřit. Já jsem vám říkal, že vás rozčilím, když vám povím pravdu.

### HARPAGON

Já tě naučím, jak mluvit!

### Výstup šestý VALERIUS a JAKUB VALERIUS

**(se smíchem)** Jak vidím, mistře Jakube, dostal jsi za svou přímou špatnou odměnu.

### JAKUB

Ach, u všech čertů! Do toho vám nic není, vy jelimánku, vy jeden důležitý pane! Dělejte si vtípy ze svého nářezu, až se vám ho dostane, a neposmívejte se mému.

### VALERIUS

Ach, nezlob se, mistře Jakube, prosím tě.

**(stranou)** Jde na mne s fintou. Budu dělat hrdinu, a jestli je tak hloupý, že se mě zalekne, trochu mu nandám. **(Nahlas)** Víte vy vůbec, pane posměváčku, že já se nesměju, a jestli mě dopálíte, že já vás rozesměju trochu jinak? **(Hroze mu, zatlačí ho do pozadí jeviště)**

### VALERIUS

Jen pomalu!

**JAKUB**

Co ? Cože ? Mně se zrovna nechce.

**VALERIUS**

Přestaň, prosím!

**JAKUB**

Jste drzoun!

**VALERIUS**

Mistře Jakube!

**JAKUB**

Jakýpak mistr Jakub tady? Jestli chytím hůl, řádně vás zmydlím.

**VALERIUS**

**(sám nyní zatlačuje Jakuba)** Co ? Hůl ?

**JAKUB**

Ó, nic takového přece neříkám.

**VALERIUS**

Víš ty, ty jeden pane Tlachale, že nakonec zmydlím já tebe?

O tom nepochybuji!.

**VALERIUS**

Že celkem vzato jsi jenom hloupý kuchtík?

**JAKUB**

Já vím.

**VALERIUS**

A že mě ještě neznáš ?

**JAKUB**

Ach, odpusťte mi!

**VALERIUS**

Ty mě, říkáš, zmydlíš ?

**JAKUB**

Říkal jsem to jenom žertem ...

**VALERIUS**

Ale já mám pro podobné žerty velmi málo pochopení. **(Nandávaje mu holí)** Věž, že jsi moc špatný šprý-mař.

**JAKUB**

Hrom aby do upřímnosti! Je to zatraceně Špatná vlastnost. Napříště se jí vzdám a nebudu mluvit pravdu. Můj pán má ještě jakž takž jisté právo mě bít, ale tenhle pan správce ... Však já se mu bohdá za to brzo pomstím.

Výstup sedmý

**JAKUB, MARIE a FROSINA FROSINA**

Nevíte, mistře Jakube, je-li váš pán doma?

**JAKUB**

Je, opravdu je. Víím to až tuze dobře.

**FROSINA**

Povězte mu, prosím vás, že jsme tady.

Výstup osmý

**Předchozí bez JAKUBA MARIE**

Ach, jak je to moje rozpoložení podivné, Frosino. Mám-li ti říci, co cítím, věz, že se toho shledání bojím.

**FROSINA**

A proč ? Co vás tak straší ?

**MARIE**

Jak se mě můžeš tak ptát? Což si nedovedeš představit úzkost osoby, která má spatřit mučidlo, jemuž má být odevzdána ?

**FROSINA**

Uznávám, že pan Harpagon není mučidlo, kterého

byste si mohla pro své sladké mdloby snad přát, a dobře na vaší tváři vidím, že vám tane na mysli ten plavovlásek, o kterém jste mi vyprávěla.

**MARIE**

Ano. Nemohu se tomu ubránit, Frosino. Zdvořilé návštěvy, které u nás konal, měly, přiznám se ti, na mou duši veliký vliv.

**FROSINA**

A dověděla jste se, kdo to vůbec je ?

**MARIE**

Kdo to je, to nevím, ale vím, že celým svým vzezřením je milování hodný, že bych si nevzala, moci o těch věcech rozhodovat sama, nikdy nikoho jiného nežli jeho a že nyní mimoděk nemálo přispívá k tomu, vidím-li v ženichovi, kterého mi matka hodlá dát, hroznou muku.

**FROSINA**

Ach ty můj božínku! Tihle plavovlásci jsou všichni milí a dovedou tu svoji líbivost dobře udat, ale většinou jsou chudí jako kostelní myši. Pro vás je lépe vzít si člověka staršího, se kterým se vám dostane velikého jmění. Ráda vám přiznávám, že smysly si po jisté stránce nepřijdou tak dobře na své a že je s podobným manželem třeba přemáhat jistý odpor. Ale ono to nebude trvat věčně a jeho smrt vám brzo dopomůže k tomu, že se budete moci provdat za ně-

koho milování hodnějšího, kdo vám všechno vynahradí.

**MARIE**

Ach můj Bože! Jak je to divné, Frosino, když musíme pro své štěstí toužebně čekat na něčí smrt. Ale smrt nedbává žádných našich plánů.

**FROSINA**

I jděte! Vy si ho přece berete jenom s tou podmínkou, že vás tu svou smrtí brzo zanechá jako mladou vdovu, to také bude jedním z článků svatební smlouvy. Byl by opravdu moc nestydatý, kdyby nejdéle do tří měsíců neumřel. Ale hleďte, tu je v celé své vznešenosti!

**MARIE**

Ach, jaká to postava, Frosino!

Výstup devátý  
**Předchozí a HARPAGON HARPAGON**

**(k Marii)** Nehoršete se, má drahá krásko, že před vás předstupuji s brýlemi na nose. Vím, že vaše půvaby přímo bijí do očí, že jsou zraku sdostatek patrný a že není třeba k jejich objevení brýlí. Ale hvězdy pozorujeme také okuláry, a já tu slavnostně prohlašuji a přísahám, že jste hvězda,

nejkrásnější hvězda, která září v říši hvězd. Frosino, ona mi na to nic neodpovídá a nedává myslím najevo žádnou radost, že mě vidí.

### **FROSINA**

Inu, to je tím, že je dosud úžasem celá zkoprnělá, a pak, dívky se vždycky ostýchají to, co cítí v duši, hned projevit.

### **HARPAGON**

**(k Frosině)** Máš pravdu. **(K Marii)** Má dcera, drahoušku, vás přichází pozdravit.

#### Výstup desátý **Předchozí a ELIŠKA MARIE**

Vykonávám tuto návštěvu trochu pozdě, slečno.

### **ELIŠKA**

Číníte, slečno, co jsem dávno měla udělat já. Bylo na mně, abych vás v tom předešla.

### **HARPAGON**

Vidíte, jak je veliká. Ale býlí stále bují.

### **MARIE**

**(k Frosině, tiše)** Jak je odporný!

### **HARPAGON**

**(k Frosině, tiše)** Co říká krasavička?

#### Výstup jedenáctý

#### **Předchozí a KLEANTES, VALERIUS a BRINDAVOINE HARPAGON**

A zde je můj syn. Také spěchá, aby vám složil svou poklonu.

### **MARIE**

**(k Frosině)** Ach Frosino, jaké to shledání! Je to právě ten, o kterém jsem ti vyprávěla.

### **FROSINA**

**(k Marii)** Podivuhodná to shoda okolností!

### **HARPAGON**

Vy se, vidím, divíte, že mám tak veliké děti. Ale já se jich obou dvou brzo zbavím.

Že jste roztomilý.

### **HARPAGON**

Prokazujete mi velikou čest, drahoušku.

### **MARIE**

**(stranou)** Jaký to netvor!

### **HARPAGON**

Jsem vám za to smýšlení velice vděčen.

### **MARIE**

**(stranou)** Já to již nevydržím.

### **KLEANTES**

**(k Marii)** Abych vám pravdu řekl, slečno, této události bych se nenadál, a když mi otec onehdy vyjevilo svůj úmysl, nemálo mě překvapilo.

### **MARIE**

Já vám, pane, mohu říci totéž. Je to netušené setkání a překvapilo mě stejně jako vás. Nebyla jsem na takovouto náhodu vůbec připravena.

### **KLEANTES**

Je, slečno, sice pravda, že můj otec si nemůže vybrat lépe a že je mi velkým potěšením a ctí, mohu-li vás tu uvítat, ale přes to přese vše vás nemohu ujistit, že jsem celým tím plánem, podle kterého se máte stát mou macechou, nějak nadšen. Oslovovat vás tím jménem by mi působilo veliké obtíže, a já vám, prosím, toho titulu ani nepřeji. Snad se budou má slova některým uším zdát hrubými, ale já jsem přesvědčen, že vy je přijmete, jak se sluší a patří. Protože vám není neznámo, kdo jsem a jak jsem tím poškozován ve svých zájmech, jistě uznáte, že musím k tomu zamýšlenému sňatku pocítovat odpor, a konečně mi dovolíte, abych vám s dovolením svého otce řekl, že ten sňatek, záviset věc na mně, by se nikdy nestal skutkem.

### **HARPAGON**

Toto oslovení je věru hodně nestoudné. Pěkně to vyznání příští maceše!

## MARIE

A já, mám-li vám odpovědět, já vám musím říci, že smýšlím navlas stejně jako vy. Jestliže vy byste pocítoval nevoli, kdybyste mě měl zvat macechou, já bych nepochybně nepocítovala o nic menší, kdybich vás měla jmenovat pastorkem. Nemyslete si, prosím, že snad já vás míním takto zarmucovat. Nesmírně by mě mrzelo, kdybich byla příčinou vaší nelibosti, a nebudu-li k tomu nucena neodolatelnou mocí, zaručuji se vám svým slovem, že ke sňatku, který by vás rmoutil, nikdy nesvolím.

## HARPAGON

Má pravdu. Na nezdvořilost nelze odpovědět jinak než takto. Omluvte, má drahá krásko, tu drzost mého syna. Je to hloupý mladík a bohužel si ještě neuvědomuje následky toho, co mluví.

## MARIE

Ubezpečuji vás, že mě svou řečí vůbec neurazil. Naopak, velice mě potěšil, když mi vyjevil své smýšlení. Jsem ráda tomu jeho přiznání, a kdyby byl hovořil jinak, vážila bych si ho mnohem méně.

## HARPAGON

Jste jistě hodně laskava, hodláte-li jeho provinění takto omlouvat. On časem zmoudří, a vy pak uvidíte, že svoje smýšlení změní.

## KLEANTES

Nikoliv, otče, nemohu je změnit a snažně slečnu prosím, aby mi uvěřila.

## HARPAGON

I hled'me tu nehoráznost! Je čím dál tím opovázlivější.

## KLEANTES

Mám snad zradit své srdce ?

## HARPAGON

Ještě? Neráčil bys obrátit list?

## KLEANTES

Inu, když tedy chceš, abych mluvil jinak! Dovolte, slečno, abych tu zaujal místo svého otce a upřímně se vám přiznal, že jsem neviděl na světě tak krásnou ženu, jako jste vy, že tu neshledávám, co by se mohlo vyrovnat slasti líbit se vám, a že bych štěstí, zvat se vaším manželem, dával přednost před osudem nej-mocnějších knížat na světě. Ano, slečno, štěstí mít vás je v mých očích nejkrásnějším štěstím všech štěstí, ke kterému upínám veškerou svou



touhu. Není tu nic, co bych nebyl hotov pro nabytí tak vzácného jmění podniknout, a nejtěžší překážky ...

**HARPAGON**

Pomalů, synku, pomalu, prosím!

**KLEANTES**

Skládám slečně ty poklony místo tebe.

**HARPAGON**

Můj ty Bože! Mám také jazyk. Mohu se vyjádřit sám a nepotřebuji takového tlumočníka, jako jsi ty. Hej, přineste židle!

**FROSINA**

Ach, ne! Teď bude lépe, když se vypravíme na trh, abychom se dříve vrátili a vy jste potom měli všechnen čas pro sebe.

**HARPAGON**

**(k Brindavoinovi)** Ať tedy zapřáhnou!

Výstup dvanáctý

**Předchozí bez BRINDAVOINA HARPAGON**

**(k Marii)** Prosím vás, má drahá krásko, za odpuštění, že mě nenapadlo, abych vám podal před odjezdem malé občerstvení.

**KLEANTES**

Já jsem se o ně postaral a dal jsem přinést několik mis čínských pomerančů, sladkých citronů a kandiso-vaného ovoce, vše na tvůj účet.

**HARPAGON**

**(tiše)** Valerie!

**VALERIUS**

**(k Harpagonovi)** On se zbláznil.

**KLEANTES**

Obáváš se, otče, že to nebude stačit? Slečna bude tak laskava a jistě nám to odpustí!

**MARIE**

To nebylo nikterak nutné.

**KLEANTES**

Viděla jste, slečno, kdy zářivější diamant než ten, co vidíte na otcově prsteníku ?

**MARIE**

Září opravdu silně.

**KLEANTES**

**(stáhnuv otcí diamantový prsten a odevzdává je Marii)** Musíte si jej prohlédnout zblízka.

**MARIE**

Je jistě velmi krásný, metá celou spoustu světél.

**KLEANTES**

**(stavě se před Marii, která chce diamantový prsten vrátit)** Ó, nikoliv, slečno! Je nyní v nejkrásnějších rukou na světě. Je to dar od mého otce.

**HARPAGON**

Ode mne?

**KLEANTES**

Není-liž pravda, milý otče? Že si přeješ, aby si slečna za svou lásku k tobě prsten podržela ?

**(k synovi, tiše)** Co?

**KLEANTES**

**(k Marii)** Ušlechtilé to přání. Dává mi na srozuměnou, abych vás přiměl ten prsten přijmout.

**MARIE**

Já jej nechci. ..

**KLEANTES**

**(k Marii)** Jděte. On si jej přece již nevezme.

**HARPAGON**

**(stranou)** Já vyletím z kůže!

**MARIE**

To by bylo ...

**KLEANTES**

**(stále ji bráně prsten vrátit)** Ne, říkám vám, ne! To byste ho urazila.

**MARIE**

Prosím. . .

**KLEANTES**

Nic, prosím, neproste!

**HARPAGON**

**(stranou)** Hrom aby .. .

**KLEANTES**

Slyšíte, jak se nad vaším odmítáním pohoršuje?

**HARPAGON**

**(k synovi, tiše)** Ach ty bídníku!

**KLEANTES**

**(k Marii)** Hled'te, jak je zoufalý.

**HARPAGON**

**(hroze synovi)** Ty lotře jeden!

**KLEANTES**

Není to mou vinou, otče. Dělán, co mohu, abych ji přiměl prsten si podržet, ale ona je umíněná.

**HARPAGON**

**(s týmž posunkem)** Šibeničníku!

**KLEANTES**

Vaše odmítání, slečno, je příčinou, že mě otec hubuje.

**HARPAGON**

**(s týmž posunkem)** Taškáři!

**KLEANTES**

Vy nakonec způsobíte, že se otec roznemůže. Smilujte se, slečno, a nezdráhejte se již!

**FROSINA**

**(k Marii)** Ach můj ty božínku! Nač to upejpání? Když si to pán přeje, tak si prsten nechte.

**MARIE**

**(k Harpagonovi)** Nechci vás, pane, rozčilovat, a proto si jej zatím ponechám. Ale později vám jej zase vrátím.

Výstup třináctý

**Předchozí a BRINDAVOINE BRINDAVOINE**

Je tu, pane, nějaký člověk a chce s vámi mluvit.

**HARPAGON**

Pověz mu, že nemám kdy. Ať přijde jindy.

**BRINDAVOINE**

Říká, že vám nese peníze.

**HARPAGON**

**(k Marii)** Omluvte mě, prosím! Přijdu hned.

Výstup čtrnáctý

**Předchozí a LA MERLUCHE LA MERLUCHE**

**(vbíhaje a porážíje Harpagona)** Pane ...

**HARPAGON**

**(padaje)** Ach, umírám.

**KLEANTES**

Co je ti, otče?

**HARPAGON**

Ten šibal je jistě podplacen mými dlužníky, aby mi srazil vaz.

**VALERIUS**

**(k Harpagonovi)** Snad to nebude tak zlé.

**LA MERLUCHE**

**(k Harpagonovi)** Odpusťte mi to, pane, ale já jsem myslel, že udělám dobře, když si pospíším.

**HARPAGON**

Co tu pohledáváš, ty pacholku ?

**LA MERLUCHE**

Jdu vám oznámit, že koně nemají podkovy.

**HARPAGON**

Ať je tedy Jakub hned odvede k podkováři.

**KLEANTES**

Já zatím, otče, než je podková, provedu místo tebe slečnu po bytě a doprovodím ji do zahrady, kam dám přinést svačinu.

Výstup patnáctý

**HARPAGON a VALERIUS HARPAGON**

Ty, Valerie, dohlédni na všechno a hled' mi, prosím tě, z těch věcí co možná nejvíce zachránit, abychom to mohli vrátit kupci zpátky.

**VALERIUS**

Jak račte.

**HARPAGON**

**(sám)** Ó ty jeden nestydatý synu! Chceš mě přivést na žebráckou hůl?

**Opona**

ČTVRTÉ DĚJSTVÍ

Výstup první

**KLEANTES, ELIŠKA, MARIE a FROSINA**

**KLEANTES**

Pojdme sem, zde budeme mnohem bezpečnější. Tady není již nikoho, komu bychom nedůvěřovali, a můžeme tedy mluvit otevřeně.

## **ELIŠKA**

Ano, slečno, můj bratr se mi svěřil, jak velice vás miluje. Víím, jaké hoře a trápení mohou mít takové překážky za následek, upřímně vás ujišťuji, že jevíím o vaše štěstí co nejsrdečnější zájem.

## **MARIE**

Je jisté sladkou útěchou, vidíme-li jevit zájem o svoje starosti takovou bytost, jako jste vy, a já vás, slečno, zapřísahám, abyste mi toto ušlechtilé přátelství, které je tou měrou s to zmírnit krutost osudu, navždy zachovala.

## **FROSINA**

Jste vy to ale dva pyde neštěstí! Proč jste mi o té věci neřekli dříve ? Jisté bych tyhle vaše strachy zažehnala a nehnala bych to až tam, kde to ted bohužel je.

## **KLEANTES**

Co chceš? On tomu takto chtěl sám můj nešťastný osud. Ale na čem jste se rozhodla vy, má krásná Marie?

## **MARIE**

Ach běda! Je v mé moci se na něčem rozhodovat svobodně ? A mohu ve své závislosti něco jiného než jenom chovat zbožná přání ?

## **KLEANTES**

Nenajdu tedy ve vašem srdci jiné opory než pouhá přání? Není v něm účinnivého soucitu, nápomocné laskavosti a všeho schopné lásky?

## **MARIE**

Co vám mám říci ? Vpravte se do mého postavení, a seznáte, co mohu dělat. Rad'te a rozkazujte mi. Ponechám vše na starosti vám. Pokládám vás za příliš rozumného, abyste na mně hodlal žádat více, než co mi může dovolit čest a slušnost.

## **KLEANTES**

Nač mě to jenom omezujete, když mě tu odkazujete jediné na to, co mi ráčí dovolit obtížné pocity strohé cti a úzkostlivé slušnosti ?

## **MARIE**

Co však mám dělat, povězte! I kdybych nakrásně nedbala celé té spousty ohledů, kterými je vázáno naše slabé pohlaví, je tu úcta k mé matce. Vždycky mě vy-

chovávala s největší láskou, a já bych se sotva odhodlala ji zarmoutit. Jednejte a působte na ni vy. Vynaložte všechno své úsilí, abyste si ji naklonil. Čiňte a mluvte, co vám bude libo,

všechno vám dovoluji, a bude-li to záviset jenom na tom, zda se pro vás vyslovím, ráda k tomu svolím a upřímně se jí ze všeho toho, co k vám cítím, sama vyznám.

**KLEANTES**

Ach Frosino, má milá Frosino, chceš nám pomoci ?

**FROSINA**

Ach můj ty božínku! Jak se jenom můžete tak ptát? Ráda, z toho srdce ráda vám pomohu. Víte, že jsem svou náturou náramně lidumilná. Nebesa mě neobdařila kamenným srdcem, a já, když vidím dva lidi se ve vši dobrotě a počestnosti vzájemně milovat, já tuze ochotně prokazuju nějaké ty službičky. Co bychom mohli tady dělat ?

**KLEANTES**

Přemýšlej, chvílku, prosím!

**MARIE**

Vnes trochu světla do naší tmy.

**ELIŠKA**

Vymysli, jak rozplést, cos byla zapletla.

**FROSINA**

Ono je to hodně těžké. **(K Marii)** Co se vaší matky týká, to je rozumná osoba. Tu bychom možná získali a

pohnuli, aby věno, které hodlá dát otci, dala synovi. **(Ke Kleantovi)** Ale horší je, že vaším otcem je - váš otec.

**KLEANTES**

Ba.

**FROSINA**

Když se mu dostane odmítnutí, myslím, že se zatvrdí a nebude mít chuť svolit k vašemu sňatku. Snad by bylo dobře, aby odmítnutí přišlo s jeho strany, a hledět mu vaši osobu nějakým způsobem znechutit.

**KLEANTES**

Máš pravdu.

**FROSINA**

Ano, mám, mám pravdu. Dobře to vím. Zde by tedy bylo třeba tohohle. Ale háček je v tom, jak to zaonačit. Počkejte! Kdybychom našli nějakou obstarožnější ženskou, která by měla moje nadání a uměla by s pomocí malého průvodu, námi opatřeného, a nějakého toho vypůjčeného zvučného jména markýzy nebo hraběnky, dejme tomu z dolní Bretaně, dobře zahrát vznešenou dámu, dovedla bych už vašemu otci namluvit, že je to ohromně bohatá osoba, která kromě svých domů má nejméně jedenkrát sto tisíc tolarů na hotovosti, že je do něho celá pryč a že si nic tak nepřeje, jako být jeho ženou a odevzdat mu svatební smlouvu na veškerý svůj movitý a nemovitý majetek.

Nepochybuju, že by popřál mým slovům sluchu. On vás sice má, jak vím, hodně rád, slečno, ale peníze má přece jen o trochu raději. Jakmile by se dal tím vнадidlem zlákat a od vás potom upustil, bylo by nám už jedno, kdyby poznal, jak se to s tou naší markýzou po pravdě má, a z toho svého bludu vystřízlivěl.

### **KLEANTES**

To je velice dobrý nápad.

### **FROSINA**

Počkejte. Právě si vzpomínám na jednu svou přítelkyni, která se nám bude na to moc dobře hodit.

### **KLEANTES**

Dovedeš-li věc ke zdárnému konci, Frosino, můžeš být jista mou vděčností. Ale my, má krásná Marie, my, prosím, hledme již získat vaši matku. Překazit ten sňatek dá mnoho práce. Napněte za tím cílem, zapřísahám vás, všechny své síly, pokud vám to jenom bude lze. Využijte veškeré moci, kterou vám na ni skýtá její veliká láska k vám. Rozviňte bez výhrady své výmluvné vděky, všechny ty všemocné půvaby, které dalo nebe vašim očím a ústům, a neopomíňte, prosím, ze všech těch něžných slov, sladkých proseb a jiných lichotek, kterým, jak jsem přesvědčen, nelze nic odmítnout, ani jediného slůvka, jediné prosbičky a jediné lichotky.

### **MARIE**

Učiním, co bude v mých silách, a na nic nezapomenu.

Výstup druhý

### **Předchozí a HARPAGON HARPAGON**

**(nepozorován, stranou)** Ouvej! Můj syn líbá své příští maceše ruku a jeho příští macecha se nikterak nebrání. Ze by tu bylo nějaké tajemství?

### **ELIŠKA**

Náš otec!



**HARPAGON**

Kočár již čeká. Můžete jet, prosím.

**KLEANTES**

Protože ty, otče, sám nepojedeš, doprovodím dámy já.

**HARPAGON**

Nikolivěk. Ty zůstaneš doma. Ony pojedou samy. Já tě tu potřebuji.

Výstup třetí

**HARPAGON a KLEANTES**

**HARPAGON**

Jáčku, Kleante, když si odmyslíš, že to bude tvá macecha, jak se ti ta osoba líbí ?

**KLEANTES**

Jak se mi líbí?

**HARPAGON**

Ano, její vzhled, její tělo, její krása a její duch.

**KLEANTES**

Taktak.

**HARPAGON**

A dále?

**KLEANTES**

Mám-li být k tobě upřímný, nenašel jsem na ní, co jsem předpokládal. Její vzhled je nadmíru koketní, její tělo nesouměrné, její krása podprůměrná a její duch co nejvšednější. Nemysli si, otče, že to říkám snad proto, abych ti ji zošklivil. Macecha jako macecha. Budu mít tuhle v lásce stejně jako jinou.

**HARPAGON**

Ale tys jí přece tady říkal...

**KLEANTES**

Řekl jsem jí několik zdvořilůstek tvým jménem, a jenom proto, abych se jí zalichotil.

**HARPAGON**

Tak ty bys k ní nemohl pociťovat náklonnost ?

**KLEANTES**

Já ? Vůbec ne.

**HARPAGON**

To mě velice mrzí, neboť to hatí jistou moji myšlenku. Když jsem ji tu tak viděl, uvažoval jsem o svém věku, a vtom mě napadlo, že by mě lidé, vidět mě se ženit

s tak mladou dívkou, mohli snadno pomlouvat. A tento zřetel mě přiměl k tomu, že jsem chtěl od svého záměru upustit. Ale poněvadž jsem se o ni ucházel a jsem jí zavázán už slovem, byl bych ji dal, kdybys neprojevil tu nechť, tobě, milý synu.

**KLEANTES**

Mně?

**HARPAGON**

Tobě.

**KLEANTES**

Za ženu ?

**HARPAGON**

Za ženu.

**KLEANTES**

Nuže, hled', otče! Je sice pravda, že není tak docela podle mého vkusu, ale já, abych ti udělal radost, já, chceš-li tomu, já si ji vezmu.

**HARPAGON**

Já? Já, synu, jsem rozumnější, než si myslíš. Nechci znásilňovat tvé city.

**KLEANTES**

Odpusť mi, otče, ale já se z lásky k tobě pře-mohu.

**HARPAGON**

Nene. Manželství bez náklonnosti nemůže být šťastné.

**KLEANTES**

Náklonnost se možná později dostaví, otče. Vždyť se přece říká, že láska je často plodem manželství.

**HARPAGON**

Nene. Jako rozumný muž nesmím takovou věc riskovat. Mohlo by to mít mrzuté následky, a ty si já nechci vzít na svědomí. Kdybys k ní cítil trochu náklonnosti, budiž, bez váhání bych svolil, aby sis ji vzal místo mne. Ale poněvadž tomu tak není, přidržím se svého původního plánu a ožením se s ní sám.

**KLEANTES**

Nuže, když se věci mají takto, musím ti, otče, otevřít srdce a odhalit ti naše tajemství. Pravda je taková, že ji miluji od prvního dne, kdy jsem ji spatřil na procházce, že v té chvíli bylo hned mým úmyslem požádat tě o dovolu, abych se s ní mohl oženit, a že mě od toho odvrátilo jenom tvoje vyjádření a obava před tvou nelibostí.

**HARPAGON**

Byl jsi u nich na návštěvě?

**KLEANTES**

Byl, otče.

**HARPAGON**

Mnohokrát?

**KLEANTES**

Na tu dobu bylo těch návštěv dosti.

Přijaly tě laskavě ?

**KLEANTES**

Velmi laskavě, aniž však věděly, kdo jsem. A právě proto byla Marie nyní tak překvapena.

**HARPAGON**

A vyznal ses jí ze své touhy a řekls jí o svém úmyslu se s ní oženit ?

**KLEANTES**

Zajisté. Zmínil jsem se o tom i její matce.

**HARPAGON**

A ona přála, jako matka své dcery, tvé nabídce sluchu ?

**KLEANTES**

Ano, a to více než jenom zdvořile.

**HARPAGON**

A její dcera tvou lásku opětuje?

**KLEANTES**

Mohu-li věřit zdání, chová ke mně jisté city.

**HARPAGON**

**(stranou tiše)** Jsem věru rád, že jsem to tajemství na něm vyzvěděl. Toho jsem si právě přál.  
**(Nahlas)** Nuže, hled', milý synu, co a jak! Tobě teď bude pěkně pustit tu lásku z hlavy, ihned každého dalšího usilování o osobu, o kterou se ucházím já pro sebe, zanechat a v krátkém čase si vzít tu, kterou jsem ti určil.

**KLEANTES**

Ach, tak! Ty tedy, otče, na mne jdeš takhle? No dobrá! Když to dospělo tak daleko, věz, že se své lásky nikdy nevzdám, že není na světě prostředků, ke kterým se neuteku, abych ti Marii vyrval, a máš-li ty snad souhlas její matky, že já budu mít jiné spojence, kteří budou pro mne bojovat.

**HARPAGON**

Cože, šibeničníku? Ty máš tu drzost lézt mi do zelí ?

**KLEANTES**

To ty mně do něho lezeš. Já jsem v něm byl první.

**HARPAGON**

Což nejsem tvůj otec? Nejsi mi snad povinen sy-novskou úctou?

**KLEANTES**

Tohle nejsou věci, ve kterých jsou děti povinny dbát úcty k rodičům. Láska nikoho nezná.

**HARPAGON**

Já tě naučím znát svého otce ranami holí!

**KLEANTES**

Tady žádné tvoje hrozby nic nepomohou.

**HARPAGON**

Ty se zřekneš Marie!

**KLEANTES**

Nikdy!

**HARPAGON**

Hůl! Podejte mi rychle hůl!

Výstup čtvrtý  
**Předchozí a JAKUB JAKUB**

Co, co, co, pane, co se děje? Co račte?

**KLEANTES**

Mně je všechno jedno!

**JAKUB**

**(ke Kleantovi)** Tiše, pane, tiše!

**HARPAGON**

Mluvit se mnou takhle drze!

**JAKUB**

**(k Harpagonovi)** Ach, nechte ho, pane!

**KLEANTES**

Já neustoupím!

**JAKUB**

**(ke Kleantovi)** Co? Svému otci?

**HARPAGON**

Nech mne!

**JAKUB**

**(k Harpagonovi)** Co? Vy chcete svému synovi? To patří ještě tak mně.

Abych dokázal, že mám pravdu, určím za rozhodčího našeho sporu tebe, Jakube.

**JAKUB**

**(ke Kleantovi)** Jděte na chvíli pryč.

**HARPAGON**

Miluji dívku, kterou si hodlám vzít, a ten šibeničník je tak drzý, že ji miluje také, a činí si na ni nároky přes můj výslovný zákaz.

**JAKUB**

Ó, to nečiní dobře.

**HARPAGON**

Není to hrozné, když syn chce soupeřit s vlastním otcem? Neměl by se z úcty ke mně vstříhat každého dotýkání mých citů?

**JAKUB**

Máte pravdu. Já mu, prosím, domluvím. Počkejte.

**KLEANTES**

**(k Jakobovi, který k němu přistoupí)** No dobrá. Když tě otec povolal za rozhodčího, souhlasím. Mně je docela jedno, kdo jím je. Zůstavím tedy, Jakube, ten náš spor tvému rozhodnutí i já.

**JAKUB**

To mi prokazujete opravdu velikou čest.

**KLEANTES**

Jsem po uši zamilován do jedné mladé dívky, která

opětuje mé city a přijímá vděčně přísahy mé věrnosti, a můj otec si usmyslil kalit naše štěstí a uchází se o ni sám.

**JAKUB**

To jistě nečiní dobře.

**KLEANTES**

Nijak se v tom věku nestydí myslit ještě na ženění. Sluší se mu, aby se ještě zamilovával? Neměl by se této vášně vzdát ve prospěch mladých lidí?

## JAKUB

Máte pravdu. Váš pan otec čtveračí. Dovolte, abych mu řekl pár slov. **(K Harpagonovi)** Nuže, hled'te, pane. Váš syn není tak tvrdohlavý, jak tvrdíte, a dá si říci. Prohlašuje, že si je vědom úcty, kterou vám je povinen, že vybuchl jenom v prvním vzkypění a že se nebude zdráhat a poslušně se všemu, co vám bude libo, podvoU, ale vy prý s ním musíte napříště zacházet trochu lépe než dosud a najít mu za ženu osobu, se kterou by mohl být spokojen.

## HARPAGON

Hm. Pověz mu, Jakube, že se za to bude moci ode mne nadít všeho možného a že mu s výjimkou Marie ponechám úplnou volnost si vybrat, koho bude chtít.

## JAKUB

Dobrá. **(Ke Kleantovi)** Nuže, hled'te, pane. Váš

otec není tak nerozumný, jak ho líčíte, a ujišť'uje mě, že ho rozčililo jenom to vaše vybuchnutí, že vám má za zlé jenom způsob vašeho chování a že vám rád popřeje všeho, čeho si žádáte, ale vy prý s ním musíte napříště jednat poněkud slušněji a osvědčovat mu úctu, oddanost a poslušnost, kterými je syn povinen svému otci.

## KLEANTES

Ach Jakube, můžeš ho ubezpečit, že mu budu navždy nejoddanějším synem na světě a nikdy neučiním nic než to, co bude jeho vůlí, ale musí mi zaslíbit Marii.

## JAKUB

**(k Harpagonovi)** Už je to, pane. Svoluje ke všemu, co říkáte.

## HARPAGON

Tak vida! Výborně!

## JAKUB

**(ke Kleantovi)** Už je to hotovo, pane. Je vašimi sliby uspokojen.

## KLEANTES

Chválabohu!

## JAKUB

Teď vám, pane, už nezbývá - než si spolu pěkně promluvit. Teď jste zajedno. Škorpili jste se spolu jenom z nedorozumění.

## KLEANTES

Ach milý Jakube, budu ti po celý život vděčen!

**JAKUB**

I není zač, pane!

**HARPAGON**

Udělal jsi mi velkou radost, Jakube. To si zaslouhuje odměny. **(Hrabe se v kapse)**

**JAKUB**

**(natáhne ruku )**

**HARPAGON**

**(vytáhne z kapsy jenom kapesník)** Jdi, nikdy ti to nezapomenu, ubezpečuji tě.

**JAKUB**

Tisíckrát děkuju.

Výstup pátý

**HARPAGON a KLEANTES KLEANTES**

Odpusť mi, milý otče, tu mou prchlivost, kterou jsem se dal strhnout.

**HARPAGON**

I to nic nebylo.

**KLEANTES**

Ujišťuji tě svou nejupřímnější lítostí.

**HARPAGON**

A já, já tebe nejupřímnější radostí, že tě vidím přicházet k rozumu.

**KLEANTES**

Jak jsi hodný, když na mé provinění obratem zapomínáš!

**HARPAGON**

Když se děti navrátí ke svým povinnostem, zapomínají rodiče na jejich provinění velmi lehce.

**KLEANTES**



Jakže? Ty nepocit'uješ v srdci proti mně za všechny ty hloupostí ani trochu trpkosti ?

**HARPAGON**

Zavazuješ mě k tomu svou opětovnou poslušností a úctou.

**KLEANTES**

Slibuji ti, otče, že si vzpomínku na tvou dobrotu uchovám v srdci až do nejdelší smrti.

**HARPAGON**

A já, já ti zase slibuji, že tu není ničeho, co ode mne nedostaneš.

**KLEANTES**

Ó, já na tobě již nic nežádám, otče. Dals mi již dosti, když jsi mi dal Marii.

**HARPAGON**

Cože?

**KLEANTES**

Říkám, že jsem tebou již sdostatek uspokojen a že nalézám všechno bohatství ve tvé dobrotě, která mi zaslibuje Marii.

**HARPAGON**

A kdo ti říká, že ti zaslibuji Marii ?

**KLEANTES**

Ty, milý otče.

**HARPAGON**

Já?

**KLEANTES**

Zajisté.

**HARPAGON**

To tys tu přece prohlásil, že se jí vzdáváš!

**KLEANTES**

Já že se jí vzdávám ?

**HARPAGON**

Ano!

**KLEANTES**

Ale vůbec ne!

**HARPAGON**

Neupustils ode všech nároků na ni ?

**KLEANTES**

Naopak, vznáším je hlasitěji než kdy jindy!

**HARPAGON**

Co, ty šibeničníku, už zase ?

**KLEANTES**

Nic mě od toho neodvrátí!

**HARPAGON**

No počkej, zrádce!

**KLEANTES**

Čiň, co ti libo!

**HARPAGON**

Zakáži ti navždy domov!

**KLEANTES**

Prosím!

**HARPAGON**

Vykáži tě!

**KLEANTES**

Vykaž!

**HARPAGON**

Zřeknu se tě jako syna!

**KLEANTES**

Budiž!

**HARPAGON**

Vydědím tě!

**KLEANTES**

Dělej, co chceš.

**HARPAGON**

A dám ti na cestu svoje prokletí!

**KLEANTES**

Co bych si s tímhle tvým dárečkem počal ?

Výstup šestý

**KLEANTES a LA FLECHE LA FLECHE**

**(přicházejí ze zahrady s malou skřínkou v ruce)** Ach, to jsem rád, pane, že vás tu nalézám. Pojd'te rychle za mnou!

**KLEANTES**

Co se stalo ?

**LA FLECHE**

Pojd'te za mnou, povídám. Je nám spomoženo.

**KLEANTES**

Cože?

**LA FLECHE**

Tady je, pane, co potřebujete.

**KLEANTES**

Co?

**LA FLECHE**

Pásl jsem po tom celý den.

**KLEANTES**

A co to je?

**LA FLECHE**

Pokladna vašeho otce. Vypálil jsem mu ji.

Jak jsi to provedl?

**KLEANTES**

**LA FLECHE**

Všechno vám povím. Ale teď se spasme! Slyším ho křičet.

Výstup sedmý

**HARPAGON sám HARPAGON**

**(vbíhaje bez klobouku, křičí už ze zahrady)** Zloděj! Vrah! Loupežník! Chyťte ho! Chyťte ho! Ó spravedlnosti! Spravedlivé nebe! Jsem ztracen! Jsem zničen! Zabili mě! Ukradli mi peníze! Kdo to může být? Kam se poděl? Kde vězí? Kde se schoval? Co podniknout, abych ho dopadl? Kam se rozběhnout? Není snad tam? Nebo tady? Kdo je to? Stůj! **(Chytaje sám sebe za ruku)** Vrat' mi mé peníze, taškáři... Ach, to jsem já. Už se mi z toho plete rozum, a já nevím, kdo jsem, kde jsem a co dělám. Achich! Mé milé peníze! Mé chudinky penízky! Oloupili mě o vás, vy moji hodní přátelé, a já, připraven o vás, já jsem s vámi pozbyl své jediné podpory, své útěchy, své radosti. Jsem hotov a nemám na tomto světě již co pohledávat. Bez vás nemohu žít. Je se mnou amen, jsem u konce svých sil, umírám, jsem mrtev, jsem pohřben! Což tu není nikoho, kdo by mi ráčil po-

moci? Kdo by mi vrátil mé milované penízky, nebo mi dal aspoň vědět, kdo mi je vzal, a vzkřísil mě tak opět k životu? Ne? Co říkáte? Nikde nikdo! Ať již spáchal tu krádež kdokolivěk, musil si to moc dobře vyčíhat. Vybral si, šibal, právě chvíli, kdy jsem rozmlouval se svým zrádným synem. Pojd'me! Dojdu si pro spravedlnost a dám vyslechnout celý dům, služky, sluhy, syna, dceru a nakonec i sebe. Jaká to hromada lidí! Ať se podívám na kohokoliv z nich, na každého mám podezření a každý se mi zdá zlodějem! Ach! O kom si to tam šeptají? O tom, kdo mě okradl? Co to tam nahoře tropí za povyk? Je tam snad ten můj zloděj? Ó, smilujte se nade mnou, a víte-li někdo o mém zloději, poníženež vás prosím, povězte mi to! Neskrývá se mezi vámi? Všichni na mne patří a potichu se hihňají. Uvidíte, že jsou na té krádeži, spáchané na mně, nepochybně spoluvinní. Nuže, rychle! Pro komisaře, dráby, profousy, soudce, mu-čidla, šibenice a katy! Dám všechny oběsit, a ne-shledám-li se znova se svými penězi, oběsím nakonec sám sebe.

**Opona**

**PÁTÉ DĚJSTVÍ**

Výstup první  
**HARPAGON a KOMISAŘ KOMISAŘ**

Bud'te bez starosti! Vyznám se bohudík ve svém řemesle. Nevyšetřuji dnes krádež po prvé a chtěl bych mít tolik pytlů zlata, co lidí jsem už přivedl na šibenici.

**HARPAGON**

Však je také v zájmu samých soudních úřadů, aby se té věci náležitě ujaly. Nepomohou-li mi mé peníze najít, poženu spravedlnost před spravedlnost.

**KOMISAŘ**

Musíme zavést patričné vyšetřování. Kolik, říkáte, v té skřínce bylo ?

**HARPAGON**

Rovných deset tisíc tolarů.

**KOMISAŘ**

Deset tisíc tolarů!

**HARPAGON**

Deset tisíc tolarů!

**KOMISAŘ**

Krádež opravdu nemalá.

**HARPAGON**

Za tak ohavný zločin není žádný trest dosti těžký, a nebude-li potrestán, nebudou již bezpečny ani nejposvátnější věci člověka.

**KOMISAŘ**

V jakých druhích peněz ta částka byla?

**HARPAGON**

V dobrých luisdorech a poctivých pistolích.

**KOMISAŘ**

A koho z krádeže podezíráte?

**HARPAGON**

Všechny lidi. A žádám, abyste zatkl celé město se všemi jeho předměstími.

### **KOMISAŘ**

Lépe, věřte, nikoho neplašit a hledět potichu získat nějaké důkazy, abychom potom mohli přistoupit se vší přísností zákona k vymáhání peněz vám uzmu-tých.

Výstup druhý

### **Předchozí a JAKUB**

#### **JAKUB**

**(vstupuje v pozadí, obrácen zády)** Za chvíli, doufám, přijdu. Vy mi ho zatím zapíchněte, opalte mu nohy,

potopte ho do vařící vody a nakonec mi ho pověste na strop.

#### **HARPAGON**

Koho to ? Mého zloděje ?

#### **JAKUB**

Ale mluvím o pašíku, co mi před chvilkou poslal váš správce, a já vám ho chci upravit podle svého původního předpisu.

#### **HARPAGON**

O to zde nyní nejde. Teď ti bude promluvit si tadyhle s tím pánem o něčem jiném.

### **KOMISAŘ**

**(k Jakobovi)** Nic se nelekejte. Nechci vám nic zlého. Všechno se odbude ve vší mírností.

#### **JAKUB**

Pán je také pozván na večeři?

### **KOMISAŘ**

Nesmíte, milý příteli, svému pánu nic skrývat.

#### **JAKUB**

Ukážu, na mou duši, co všechno umím, a počastuju vás, jak mi bude jenom možno.

#### **HARPAGON**

O to tu neběží.

**JAKUB**

Jestli snad není má kuchyně tak dobrá, jak bych si  
přál, je to vinou vašeho správce, který mi přistříhl tou svou spořivostí řádně křídla.

**HARPAGON**

Proradníku jeden! Jde o jinou věc než o večeři. Chci, abys mi pověděl, co víš o penězích,  
které mi ukradli.

**JAKUB**

Vám někdo sebral peníze?

**HARPAGON**

Ano, taškáři, a já, jestli mi je nevrátíš, já tě dám hned pověsit!

**KOMISAŘ**

Nekřivděte mu, proboha! Čtu na jeho tváři, že je to poctivý chlapík a že vám prozradí, co  
chcete vědět, aniž se dá zavřít. Ano, milý příteli, vyznáte-li se nám, nic se vám nestane a  
budete svým pánem patřičně odměněn. Vašemu pánovi dnes někdo vzal peníze, a nás by  
zajímalo, zda o té věci nic nevíte.

**JAKUB**

(**stranou**) A tohle se mi právě hodí, abych se mohl pomstít našemu správci. Od té doby, co k  
nám přišel, je miláčkem a všechno se řídí jenom podle něho. A mne ty jeho nedávné rány holí  
stále ještě pálí.

**HARPAGON**

Co si to tam přežvykuješ ?

**KOMISAŘ**

Nechte ho, pane. Uvažuje. Připravuje se vám vyjít vstříc. Však já jsem říkal, že je to poctivec.

**JAKUB**

Když tedy, pane, na mně chcete, abych vám o tom něco pověděl, myslím, že pachatelem je  
váš milovaný správce.

**HARPAGON**

Valerius ?

**JAKUB**

Ano.

**HARPAGON**

On, který se mi vždycky zdál tak věrným ?

**JAKUB**

On. Myslím, že vás okradl on.

**HARPAGON**

A z čeho tak soudíš ?

**JAKUB**

Z čeho ?

**HARPAGON**

Ano.

**JAKUB**

Soudím . . . Soudím tak z toho, že si to myslím.

**KOMISAŘ**

Ale tu je nutno uvést důvody, které pro to máte.

Viděl jsi ho snad obcházet kolem místa, kde jsem ty peníze ukryl ?

**JAKUB**

Ano, viděl. Kde jste ty peníze měl?

**HARPAGON**

Na zahradě.

**JAKUB**

A já ho viděl obcházet právě kolem zahrady. A v čem ty peníze byly ?

**HARPAGON**

Ve skřínce.

**JAKUB**



Tu to máme. Viděl jsem u něho skříňku.

**HARPAGON**

A jak ta skříňka vypadala? Hned uvidím, byla-li to ta moje.

**JAKUB**

Jak vypadala ?

**HARPAGON**

Ano.

**JAKUB**

Vypadala ... Vypadala jako skříňka.

**KOMISAŘ**

To se samo sebou rozumí. Ale popište ji blíže, abychom viděli, byla-li to ona.

**JAKUB**

Byla to taková veliká skříňka.

**HARPAGON**

Ta, co mi ukradli, byla malá.

**JAKUB**

Nu ano. Když se to vezme podle objemu, byla vlastně malá. Já ale o ní říkám, že byla veliká, pro to, co obsahovala.

**KOMISAŘ**

A v jaké barvě byla ?

**JAKUB**

V jaké barvě byla ? Byla taková . . . taková barevná . . . Nemohli byste mi, prosím, připomenout?

**HARPAGON**

Ach!

**JAKUB**

Nebyla červená ?

**HARPAGON**

Nikolivěk, šedá!

**JAKUB**

Ba, právě, právě! Šedočervená. Tak jsem to chtěl vlastně říci.

**HARPAGON**

Není nejmenší pochyby. Byla to dozajista ona. Sepište, pane, sepište s ním protokol! Ó dobré nebe! Komu napříště věřit? Člověk nemůže přísahat na

nikoho, a já si myslím, že bych jednoho krásného dne mohl být okraden i sám sebou.

**JAKUB**

**(k Harpagonovi)** Hled'te ho, pane! Jde právě sem. Neračte mu alespoň říkat, že jsem vám to na něj pověděl já.

Výstup třetí

**Předchozí a VALERIUS HARPAGON**

Pojd' sem a vyznej se z nejčernějšího zločinu, z nej-strašnějšího úkladu, jakého se kdy někdo dopustil!

**VALERIUS**

Co si přejete, pane ?

**HARPAGON**

Co, ty proradníku? Ty se nad svým zločinem nerdíš?

**VALERIUS**

O jakém zločinu to hovoříte ?

**HARPAGON**

O jakém zločinu to hovořím, bídáku? Jako bys nevěděl, co mám na mysli! Marně by ses pokoušel zapírat. Věc je mi známa, o všem mě zpravili. Jak je možno zneužít takto mé dobroty, lstivě se ke mně

vloudit s úmyslem mě zradit a vyvést mi takový kousek ?

**VALERIUS**

Když, pane, všechno již víte, nechci se vykrucovat a nic vám zapírat.

**JAKUB**

(stranou) Co ? Že bych bezděky uhodl ?

**VALERIUS**

Mínil jsem jednou o tom s vámi promluvit a chtěl jsem proto vyčkat jenom příznivých okolností. Ale když se již stalo, zapřísahám vás, abyste se na mne nehoršil a vyslechl mé důvody.

**HARPAGON**

Jaké mi to, jářku, můžeš uvést důvody, ty bídný zloději ?

**VALERIUS**

Toho jména jsem si věru nezasloužil, pane. Je sice pravda, že jsem se na vás dopustil nepěkného činu, ale mé provinění se dá přece jenom omluvit.

**HARPAGON**

Cože? Omluvit? Takový úklad, takové zákeř-nictví?

**VALERIUS**

ó, nerozčilujte se, prosím. Až mě vyslechnete, uvidíte, že celé to zlo není tak veliké, jak je vidíte vy.

To zlo není tak veliké, jak je vidím já! Je to moje vlastní krev, moje nitro, ty šibeničníku!

**VALERIUS**

Vaše krev, pane, nepadla do špatných rukou. Jsem z takového rodu, že ji nemohu zneuctít, a na celé té věci není nic, co bych nemohl napravit.

**HARPAGON**

To si také myslím. Musíš všechno odčinit.

**VALERIUS**

Vaší cti se dostane plného zadostučinění, pane.

**HARPAGON**

Tady přece neběží o žádnou mou čest. Ale pověz mi, co tě k tomu přivedlo.

**VALERIUS**

Co? Vy se mě ptáte?

**HARPAGON**

Ano, ptám se tě.

**VALERIUS**

Bůžek, který s sebou nosí omluvy všeho, k čemu nás donucuje.

**HARPAGON**

Cože?

**VALERIUS**

Láska.

Láska ?

**VALERIUS**

Ano.

**HARPAGON**

Pěkná láska, pěkná to láska, na mou věru! Láska k mým penězům.

**VALERIUS**

Nikoliv, pane. Nebylo to vaše bohatství, co mě tu pokoušelo. Tím jsem nebyl oslněn. Slavnostně tu prohlašuji, že si již nečiním z vašich statků na nic nároků, ponecháte-li mi ten, který mám.

**HARPAGON**

To tak, u všech čertů! Nic ti nenechám! A podívejme se na tu drzost! Chtít na mně, aby si mohl podržet, co hodlal získat sprostou krádeží.

**VALERIUS**

Vy to nazýváte krádeží?

**HARPAGON**

Nazývám-li to krádeží! Takový poklad!

**VALERIUS**

Je to poklad, máte pravdu. Nejdrahocennější poklad, který nepochybně máte. Ale vy, pane, tím, že mi jej ponecháte, nic přece neztratíte. Prosím vás o něj, prosím vás o ten vděkuplný poklad! Chcete-li osvědčit svou dobrotu, musíte mi jej přiknout!

Nikolivěk, nic takového neučiním! Ale co to všechno znamená ?

**VALERIUS**

Přislíbili jsme si obapolnou věrnost a vzájemně jsme si přísahali, že se nikdy neopustíme.

**HARPAGON**

To přísahání si věru zaslouží obdivu a to slibování je žertovné.

**VALERIUS**

Ano, navždy jsme se jeden druhému zaslíbili.

**HARPAGON**

Já se mezi vás už vložím, ubezpečuji tě.

**VALERIUS**

Nás dva může rozloučit jedině smrt.

**HARPAGON -**

To jsi po mých penězích zpropadeně posedlý.

**VALERIUS**

Už jsem vám přece řekl, pane, že to nebyla ziskuchtivost, co mě k tomu dohnalo. Mé srdce nejednalo z popudu, který mi tu přičítáte. Znovu vás ujišťuji, že mi to rozhodnutí vnukla pohnutka ušlechtlejší.

**HARPAGON**

Nakonec ještě uvidíte, že chce mé tolarý jenom z křesťanské lásky. Ale já už si najdu rady, a spravedl-

nost mi dá, ty jeden nestydatý šibeničníku, ve všem zadostučinění.

**VALERIUS**

Použijte ji, jak vám bude libo. Já jsem odhodlán snášet všechno příkoří, ve kterém se vám zlíbí. Ale velni vás prosím, abyste aspoň věřil, že tu lze obviňovat, je-li to již hřích, jedině mne, a vaše dcera že nenese na ničem ani nejmenší viny.

**HARPAGON**

To si také myslím. To by bylo opravdu podařené, aby měla v tom zločinu prsty i moje dcera. Ale já nyní chci tu svoji krev. Kam jsi mi ji unesl?

**VALERIUS**

Já unesl? Já jsem ji přece neunesl. Je stále ještě ve vašem domě.

**HARPAGON**

**(stranou)** Ó má drahá skřínečko! **(Nahlas)** Ona není ještě z domu?

**VALERIUS**

Ne, pane.

**HARPAGON**

A pověz, pověz mi tu! Nedotkl ses mi jí ?

**VALERIUS**

Já a dotknout se jí? Ach, to jí křivdíte stejně jako mně. Zahořel jsem k ní čistou a počestnou láskou.

**(stranou)** Zahořel láskou k mé skřínce!

**VALERIUS**

Než bych jí dal najevo nějakou hříšnou myšlenku, raději bych zemřel. Je příliš cudná a počestná.

**HARPAGON**

**(stranou)** Má skřínečka příliš cudná a počestná!

**VALERIUS**

Veškeré mé tužby se omezily jenom na štěstí z toho, že ji mohu vídat, a mou lásku, kterou ve mně vznítily její krásné oči, neznesevětilo nic zločinného.

**HARPAGON**

Krásné oči mé skřínečky! Mluví o ní jako milenec o milence.

**VALERIUS**

Paní Klaudie ví o celé té věci pravdu a může vám podat svědectví.

**HARPAGON**

Co? Má služka je spoluvinnicí ?

**VALERIUS**

Ano, pane. Byla svědkem našeho zaslíbení. Ale domluvila vaší dceři, aby přijala mé slovo a dala mi svoje teprve tehdy, když se přesvědčila o počestnosti mé touhy.

**HARPAGON**

**(stranou)** Ze by mluvil takhle s cesty následkem

strachu před spravedlností? **(K Valeriovi)** Co nám to tu blábolíš o mé dceři ?

**VALERIUS**

Říkám, pane, že jsem musil vynaložit veškeré úsilí, abych přemohl její stud a ona vyplnila přání mé lásky.

**HARPAGON**

Stud? Čí to stud?

**VALERIUS**

Vaší dcery. Rozhodla se se mnou zasnoubit teprve včera.

**HARPAGON**

Má dcera se s tebou zasnoubila ?

**VALERIUS**

Ano, pane. Tak jako jsem se zasnoubil já s ní.

**HARPAGON**

Ó dobré nebe! Nová pohroma!

**JAKUB**

**(ke komisaři)** Pište, pane, pište!

**HARPAGON**

Nový zločin! Nové zoufalství! **(Ke komisaři)** Nuže, konejte svou povinnost, pane, a zaveďte s ním trestní řízení jako se zlodějem a svůdcem!

**JAKUB**

Jako se zlodějem a svůdcem.

## VALERIUS

Těchto jmen nejsem hoden, a až se objeví, kdo jsem..

Výstup čtvrtý

### Předchozí, ELIŠKA, MARIE a FROSINA HARPAGON

Ach zlořečená dcero, nehodná takového otce, jako jsem já! To takhle si bereš má naučení k srdci? Dáš se strhnout láskou k bídnému zloději a zasnoubíš se s ním bez mého souhlasu? Ale vy se zklamete. Oba dva! **(K Elišce)** Za tvoje chování mi budou odpovídat čtyři pevné zdi. **(K Valeriovi)** A za tvoji opovážlivost, ty drzý šibeničnicku, mi dá zadostučině-ní pevná šibenice.

## VALERIUS

V té věci nevynese výrok vaše zavidlost. Budu před svým odsouzením při nejmenším vyslechnut.

## HARPAGON

Spletl jsem se, když jsem říkal šibenice. Tebe budou za živa lámat kolem!

## ELIŠKA

Ach milý otče, buď trochu lidštější a neuchyluj se ve své otcovské pravomoci až k samé krutosti. Nedávej se unášet prvním hnutím svého hněvu a rozvažuj chvíli o svých úmyslech. Snaž se vidět toho, nad kterým se tak pohoršuješ, o trochu lépe. Je docela jiný, než ho soudí tvé oči. Až se dovíš, že bys mě bez jeho přispění již dávno neměl, bude tvůj údiv nad mým zasnoubením jistě menší. Ano, milý otče, mužem, který mě zachránil před tím tak velkým nebezpečím, co mi hrozilo, jak víš, v dravých vlnách, oním mužem, kterému děkuješ za život své dcery, je on!

## HARPAGON

To všechno dohromady nic není! Mně by bylo mnohem milejší, kdyby tě nechal tenkrát utopit.

## ELIŠKA

Zapřísahám tě, otče, zapřísahám tě tvou otcovskou láskou, abys mě . . .

## HARPAGON

Nene! Nechci nic slyšet. Je na spravedlnosti, aby konala svou povinnost.

## JAKUB

**(stranou)** Zaplatíš mi ty rány, zaplatíš!

## FROSINA



**(stranou)** To je věru prapodivná motanice!

Výstup pátý  
**Předchozí a ANSELM ANSELM**

Copak, pane Harpagone? Vidím, že jste všecek rozčilen.

Ach pane Anselme, máte před sebou nejnešťastněj-šího člověka na světě. Se smlouvou, kterou jdete podepsat, za tohoto zmatku a zmatení nic nebude. Ničí tu, pane, mé statky, ničí mou čest! Zde, prosím, vidíte zrádce, zlosyna, který porušil nejsvětější práva, který se ke mně vloudil jako sluha, aby mi ukradl peníze a dceru.

**VALERIUS**

Kdo si na ty vaše peníze, o kterých mi stále cosi motáte, kdo si na ně, prosím vás, myslí?

**HARPAGON**

Ano, vzájemně se sobě zaslíbili! Ta pohana se dotýká vás, pane Anselme, a žalovat ji patří tudíž vám. Na vás je, tu jeho drzost na vlastní náklad soudně stíhat, abyste se mohl za ni pomstít.

**ANSELM**

Není sice v mém úmyslu svůj sňatek vymáhat a činit si nějaké nároky u srdce, které se již zadalo, ale pokud jde o vaše zájmy, ty jsem odhodlán zastávat, jako by to byly zájmy moje.

**HARPAGON**

Tady ten pán, počestný to policejní komisař, nezanedbá, jak mi řekl, ničeho ze svých úředních povinností. (**Ukazuje na Valeria, ke komisaři**) Jen mu to pořádně zavařte, pane, a hodně ty jeho zločiny zdůrazněte!

Nevidím, za jaký zločin lze mou lásku k vaší dceři pokládat, a trest, ke kterému bych mohl být pro naše zasnoubení podle vašeho zdání snad odsouzen, by se v té chvíli, kdy se dovíte, kdo vlastně jsem . . .

**HARPAGON**

Na podobné pohádky nic nedám, panáčku! Dneska se svět přímo hemží všelijakými vznešenými dobrodruhy, podvodníky, kteří těží ze své tajemnosti a drze si osobují první zvučné jméno, které se jim hodí do krámu.

**VALERIUS**

Vězte, že mám příliš počestné srdce, abych se chlubil cizím peřím. O mé urozenosti může podat svědectví celá Neapol.

**ANSELM**

Pozor, pane! Dávejte si pozor na jazyk. Odvažujete se nebezpečnějšího tvrzení, než si myslíte. Mluvíte tu před člověkem, který Neapol dobře zná a může celou tu vaši historii snadno prohlédnout.

**VALERIUS**

**(hrdě si nasadiv klobouk)** Nemám se čeho obávat. Znáte-li Neapol, jistě víte, kdo to byl don Thomas D'Alburcy.

**ANSELM**

Jistěže to vím, a málo lidí ho znalo lépe než já.

Mně je Pavel jako Šavel. **(Vida, že hoří dvě svíce, jednu sfoukne)**

**ANSELM**

Nechte jej, prosím, mluvit. Uvidíme, co všechno nám míní o tom povědět.

**VALERIUS**

Míním vám jenom povědět, že mým otcem není nikdo jiný než on.

**ANSELM**

On?

**VALERIUS**

Ano!

**ANSELM**

Jděte, pane, jděte! Vymyslete si nějakou jinou pohádku, se kterou byste mohl mít větší úspěch. Touto lží se nezachráníte.

**VALERIUS**

Mluvte, prosím, slušněji! Co tu říkám, není žádná lež. Tvrdím jenom to, co mohu snadno prokázat.

**ANSELM**

Cože ? Vy se opovažujete vydávat se za syna dona Thomase d'Alburcy ?

**VALERIUS**

Ano, jsem tak smělý, a hodlám tu pravdu obhajovat před kýmkoliv.

**ANSELM**

Podivuhodná smělost opravdu! Abych vás umlčel, vězte, pane, že je tomu již nejméně šestnáct let, co muž, o kterém nám tu vykládáte, zahynul se svými dětmi a ženou v mořských vlnách, když se s nimi chtěl spasit před krutým pronásledováním, které následovalo po tehdejších neapolském povstání a donutilo četné šlechtické rodiny, aby hledaly útočiště ve vyhnanství.

### VALERIUS

Ano, ale abych teď umlčel já vás, vězte, pane, že jeho sedmiletý syn byl s jedním sluhou před zkázkou zachráněn španělskou plachetnicí, a tento zachráněný syn že tu s vámi mluví. Vězte, že kapitán lodi, dojat mým údělem, si mě zamiloval a že mě vychoval jako svého vlastního syna, že mým zaměstnáním, jakmile jsem byl k němu způsobilý, bylo povolání vojáka, že jsem se nedávno dověděl, že můj otec, přes mé opačné přesvědčení, při ztroskotání nezahynul, že mi na mé cestě za jeho nalezením dopřála šťastná náhoda, samým nebem mi poskytnutá, spatřit rozkošnou Elišku, že tento objev ze mne učinil otroka její krásy, a velikost mé lásky a přisnost jejího otce že mě přiměly, abych si zjednal přístup do tohoto domu a vyslal za pátráním po mých rodičích jiného.

### ANSELM

Ale jaké jiné důkazy než pouhá vaše slova nás mohou

přesvědčit, že všechno to není jenom bajka, obratně smyšlená na základě jisté pravdy?

### VALERIUS

Španělský kapitán, otcův rubínový pečetní prsten, achátový náramek, který mi připjala na ruku sama matka, a starý Pedro, který vyvázl ze záhuby se mnou.

### MARIE

Já tu mohu k vašim slovům podotknout, že nikdy nelžete, a z toho, co říkáte, poznávám, že jste nebo vlastně jsi můj bratr!

### VALERIUS

Vy, či ty, má sestra?

### MARIE

Ano! Mé srdce bylo jato pohnutím, jakmile jste otevřel ústa. Naše matka, kterou velmi potěšíte, mi na tisíckrát vyprávěla o nemilosti naší rodiny. Dobré nebe nedalo za toho neštěstí zahynout ani nám. Ale zachovalo nám život pouze za cenu naší svobody, neboť nás dvě, matku a mne, našli na troskách naší lodice piráti. Po deseti letech otroctví nám šťastná náhoda navrátila svobodu, a my jsme se vrátily zpět do Neapole, kde jsme však shledaly, že veškerý náš majetek byl prodán, aniž jsme mohly získat o našem otci nějaké zprávy. Nato jsme odjely do Janova, kam se matka se mnou vydala, aby se ujala několika nevelkých pozůstatků velikého dědictví, málem již roz-

plýtvaného, a odtamtud jsme před krutou nespravedlivostí příbuzných utekly až sem, kde jsme jenom smutně živořily!

**ANSELM**

Ó nebesa! Jak podivné jsou cesty vaší moci! Jak názorně ukazujete, že dělat zázraky přísluší jenom vám! Obejměte mě, mé drahé děti, a smíste slzy své radosti se šťastnými slzami svého otce!

**VALERIUS**

Vy jste naším otcem?

**MARIE**

To vás má matka tak oplakávala?

**ANSELM**

Ano, má milá dcero, ano, milý synu! Jsem don Thomas d'Alburcy, kterého nebesa ochraňovala s veškerým jeho bohatstvím před vlnami, který vás pokládal po dlouhých šestnáct let všechny za mrtvé a po strastiplných cestách hodlal najít v manželství s milou a ctnostnou bytostí útěchu nové rodiny. Poněvadž jsem si nebyl tuze jist, zda by můj život návratem do Neapole nebyl ohrožen, navždy jsem se každého návratu zřekl, šťastně jsem tam dal prodat, co jsem tam měl, a usídlil se tady, kde jsem chtěl pode jménem pana Anselma od sebe odvrátit všechno to trápení svého prvního jména, které mi přineslo tolik protiventství.

**HARPAGON**

**(k Anselmovi)** To je váš syn?

**ANSELM**

Ano.

**HARPAGON**

Zažaluji tedy o těch deset tisíc tolarů, o které mě okradl, vás, pane!

**ANSELM**

On že vás okradl ?

**HARPAGON**

On a nikdo jiný.

**VALERIUS**

Kdo vám to říkal?

**HARPAGON**

Jakub.

**VALERIUS**

**(k Jakobovi)** To říkáš ty?

**JAKUB**

Vždyť přece vidíte, že nic neříkám.

**HARPAGON**

Ale říkals to. Tady pan komisař ho vyslechl.

**VALERIUS**

Myslíte, že bych byl schopen tak hanebného činu?

**HARPAGON**

Schopen nebo neschopen. Já chci zpět své peníze!

Výstup šestý

**Předchozí, KLEANTES a LA FLECHE KLEANTES**

Netrap se již, milý otče, a nikoho neobviňuj! Dopátral jsem se o tvém případě jistých zpráv a přicházím ti oznámit, že stačí tvůj souhlas k mému sňatku s Marií, a ty dostaneš své peníze zpět.

**HARPAGON**

Kde jsou?

**KLEANTES**

Neměj o ně strach. Jsou na místě, za jehož bezpečnost ti ručím. Všechno závisí jenom na mně. Na tobě nyní je, abys mi řekl, na čem se rozhodneš. Máš na vybranou: buď mi dát Marii, nebo přijít o svou skříňku.

**HARPAGON**

Nevybral z ní nikdo nic?

**KLEANTES**

Pranic. Nuže, jsi ochoten dát k tomu sňatku své svolení a připojíš k souhlasu její matky, která dává své dceři na vůli, koho si z nás dvou sama vyvolí, souhlas svůj ?

**MARIE**

(**ke Kleantovi**) Ale vy nevíte, že to svolení teď již nepostačí, že dobré nebe mi vrátilo bratra, kterého vidíte (**ukazujíc**) zde, a s ním i (**ukazujíc**) otce, na kterých si mě musíte také vyprosít.

**ANSELM**

Dobrá nebesa, mé milé děti, mě vám nenavrátila, abych se přičil vašim přáním. Jistě, pane Harpagone, uznáte, že volba mladé dívky padne spíše na syna než na otce, a proto se nezpěčujte a bez každých dalších zbytečných slov k tomu dvojímu sňatku laskavě jako já svolte.

**HARPAGON**

Dříve než si dám poradit, musím vidět svou skříňku.

**KLEANTES**

Nalezneš ji v dokonalém pořádku, celou a nedotčenou.

**HARPAGON**

Ale já nemám na vybavení svých dětí peníze.

**ANSELM**

Ach, to nic nedělá. Já jich mám pro ně dost. Tím se netrapte!

**HARPAGON**

A zavázete se, že poneseš náklady obou těch dvou svateb celé vy?

**ANSELM**

Ano, zaváží. Jste spokojen?

**HARPAGON**

Jsem, ale musíte mi ještě slíbit, že mi dáte na veselku ušít nové šaty.

**ANSELM**

Dobrá! Ale nyní se již těšme radosti, kterou nám ten dnešní den přináší!

**KOMISAŘ**

Počkejte, pánové, počkejte! Pomalu, prosím, pomalu! Kdo mi zaplatí práci se všemi těmi spisy ?

**HARPAGON**

My těch vašich spisů nepotřebujeme.

**KOMISAŘ**

Může být, ale já myslím, že jsem je nevyhotovoval pro nic za nic.

**HARPAGON**

**(ukazuje na Jakuba)** Nu, abyste nepřišel zkrátka, dávám vám tohohle chlapa, můžete si ho pověsit.

**JAKUB**

Ach běda! Jak to mám jenom dělat? Když mluvím pravdu, bijí mě, a když pak lžu, chtějí mě věšet.

**ANSELM**

Já myslím, pane Harpagone, že byste mu měl tu lež odpustit.

**HARPAGON**

Co? Vy chcete zaplatit komisaře?

**ANSELM**

Chci. Ale teď již nemeškejme a běžme se se svým štěstím svěřit vaší milované matce!

**HARPAGON**

A já, já půjdu za svou milovanou pokladničkou!